Eläkeläiset ry:n Teemme yhdessä -hanke vuosina 2011–2012

Kirjoittanut Eva Rönkkö
Toimittaneet Eva Rönkkö ja Tiina Rajala

Loppuraportti
RAY:n tukemasta
ja Eläkeläiset ry:n
toteuttamasta
monikulttuurisesta
maahan-
muuttajahankkeesta

Oikeus arvokkaaseen ikääntymiseen

Kannen kuva:
Vaasan Eläkeläiset ry ja hanke järjestivät yhdessä leirin saaristolaistila Varpissa. Kuvassa leiriläisiä.
Kuva: Raimo Vahtera.
Muut kuvat Eva Rönkkö, jollei toisin mainita.

Taitto:
Pekka Isaksson

Sisältö

1. Hankkeen tausta **4**

2. Hankkeen tavoitteet **5**

3. Hankkeen organisointi ja yhteistyökumppanit **5**
3.1 Resurssit (rahoitus, työntekijät, johto- ja ohjausryhmä) 5
3.2 Hankekumppanit, sidosryhmät ja kohderyhmän tavoittaminen 6
3.3 Liikuntahanke Teemme yhdessä -hankkeen täydentäjänä 6

4. Tukihenkilökoulutus **7**
4.1 Koulutuksen tausta ja tavoitteet 7
4.2 Osallistujien toiveet kouluttajille 7
4.3 Koulutuksen rakenne ja sisällöt 8
4.3.1 Tukihenkilökoulutuksen rakenne 8
4.3.2 Lähijaksojen sisällöt 8

5. Toiminta alueittain **9**
5.1 Teemme yhdessä -hankkeen alueellisen toiminnan lähtökohdat 9
5.2 Tampere 9
5.2.1 Ikäihmisten tapahtuma – Ilolla ei ole ikää eikä kulttuurirajoja 9
5.2.2 Vaalikeskustelutilaisuus – kuka välittää vanhuksista 11
5.2.3 Keskustelu- ja käsityökerhot 11
5.3 Vaasa 11
5.3.1 Verkoston luominen 11
5.3.2 Leiri 12
5.4 Rovaniemi 12
5.4.1 Terveys- ja käsityökerho 13
5.4.2 Leiri 13
5.5 Joensuu 13
5.6 Pääkaupunkiseutu ja Turku 14

6. Hankkeen tulokset ja vaikutus **15**

7. Tiedotus ja toiminnan näkyvyys **17**
7.1 Näkyvyys järjestön sisällä 17
7.2 Näkyvyys järjestön ulkopuolella 17

8. Hanketoiminnan arviointi **18**
8.1 Arvioinnin tehtävät 18
8.2 Koulutuksen arviointi 18
8.2.1 Koulutuksen palaute 18
8.2.2 Koulutuskyselyn tukokset 20
8.3 Hankeprosessin arviointi 21

9. Liitteet **23–34**

Maahanmuuttajia Eläkeläiset ry:n käsityökurssilla Kuntorannassa.

1. Hankkeen tausta

Eläkeläiset ry toteutti Rahaautomaattiyhdistyksen tuella vuosina 2007-2009 monikulttuurisen Yhdessä-pilottihankkeen, jossa tuettiin ikääntyviä maahanmuuttajia lähinnä pääkaupunkiseudulla. Toimintaa oli myös Lahdessa ja Turussa. Hankkeessa tuotettiin ja kehitettiin yhdistystoimintaan sopivia malleja, joiden avulla järjestettiin yhteistoimintaa Eläkeläiset ry:n paikallisyhdistysten sekä uussuomalaisten ikäihmisten kesken. Pilottihankkeessa luotiin Eläkeläiset ry:n monikulttuuriselle toiminnalle edellytykset: rakennettiin verkostot, kontaktit ja keskinäinen luottamus, joita ilman tuen tarpeessa olevia maahanmuuttajia on vaikea tavoittaa. Yhdessä -hankkeen kokemusten mukaan ikäihmisten välinen vertaistuki on maahanmuuttajalle erittäin arvokasta.

Pilottihankkeen tärkein saavutus oli lukuisten eri lähtömaista tulleiden ikäihmisten ja Eläkeläiset ry:n henkilöjäsenten yhteensaattaminen. Sen vaikutuksesta opittiin vastavuoroisesti tutustumaan toisiinsa ja hälventämään ennakkoluuloja. Yhteistoiminta laajensi siihen osallistuneiden ihmisen elämänpiiriä ja lisäsi heidän hyvinvointiaan. Hankkeen aikana onnistuttiin käynnistämään myönteinen asennekehitys järjestön sisällä sekä nostamaan ikämaahanmuuttajien edunvalvontakysymyksiä esille. Onnistunut yhteistoiminta vaikutti niin, että järjestössä lujittui tahto jatkaa ja syventää monikulttuurista toimintaa, jota toteutettiin Teemme yhdessä -jatkohankkeessa vuosina 2011-2012.

Pilottihankkeessa solmittiin kontakteja viranomaisiin ja kolmannen sektorin toimijoihin. Vanhuspalveluiden sekä muiden sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottajat, kuten myös alan kouluttajat, tarvitsevat ensikäden tietoa ikämaahanmuuttajista ja ikääntyneiden monikulttuurisesta toiminnasta. Monikulttuurisen toiminnan jatkuminen Eläkeläiset ry:ssä mahdollisti pilottityönä hankitun tiedon ja taidon jakamisen eteenpäin sekä uusien kontaktien solmimisen eri puolille Suomea. Levittämällä toimintaa uusille paikkakunnille, haluttiin saada monikulttuuriselle työlle kantavuutta ja näkyvyyttä niin järjestön sisällä kuin myös muille ikäihmisten parissa toimijoille.

RAY:n rahoittaman Teemme yhdessä -hankkeen lisäksi Eläkeläiset ry toteutti Opetus ja Kulttuuriministeriön tuella vuosina 2011-2012 ikäihmisten terveyttä edistävän liikuntahankeen. Monikulttuurisen verkoston ansiosta terveysliikuntahankkeessa edistettiin kantaväestön lisäksi myös uussuomalaisten ikäihmisten terveysliikuntaa. OKM:n edellyttämän rahoitusten läpinäkyvyyden vuoksi tässä raportissa kuvaillaan lyhyesti monikulttuurista terveysliikuntahanketta.

2. Hankkeen tavoitteet

Teemme yhdessä -hankkeen päätavoite oli jatkaa uussuomalaisten ikäihmisten kotoutumisen ja osallisuuden tukemista levittämällä pilottihankkeessa luotuja malleja uusille toiminta-alueille. Tavoitteena oli myös varmistaa pilottityönä luotujen kontaktien ja toimintojen jatkuminen pääkaupunkiseudulla ja Turussa. Teemme yhdessä -hankkeen tavoitteeksi asetettiin toiminnan kehittäminen niin, että maahanmuuttaja on itse aktiivinen toimija suomalaisen ikäihmisen rinnalla. Jatkohankkeen tavoitteena oli levittää toimintamuotoja, kuten leiritoimintaa, retkiä ja yhteiskerhoja sellaisiin paikallisyhdistyksiin, joissa oli pilottihankkeen kuluessa ja sen loppupuolella herännyt kiinnostus monikulttuurista toimintaa kohtaan. Tahtonsa toimia yhdessä uussuomalaisten ikäihmisten kanssa ilmaisivat monet paikallisyhdistyksien jäsenet järjestömme Pohjois-Karjalan, Lapin, Etelä-Hämeen, Kaakkois-Suomen ja Pohjanmaan aluejärjestöissä.

Yhteisen kulttuuri- ja liikuntatoiminnan järjestämisen lisäksi monikulttuurisuustyön jatkohankkeen tavoite oli syventää järjestön ja siinä toimivien ihmisten monikulttuurisuustietoutta ja tukea järjestön ajanmukaista kehitystä. Teemme yhdessä -hankkeeseen suunniteltiin paikallisyhdistysten vapaaehtoistoimijoita varten monikulttuurisuus-tutor koulutus. Tutor-sanan sijasta hankkeessa ja tässä raportissa käytetään tukihenkilö-sanaa. Koulutuksen tavoitteena oli jakaa hanketyönä saatuja kokemuksia järjestön aktiiveille ja näin levittää Eläkeläiset ry:ssä monikulttuurisuustaitoja. Teemme yhdessä -jatkohankkeessa haluttiin luoda kestävä pohja, jolta jatkossa voidaan vahvistaa järjestön monikulttuurisuustyötä.

Teemme yhdessä -hankeen tavoitteet:

– juurruttaa Yhdessä -pilottihankkeen toimintamalleja osaksi eläkeläistoimintaa ja levittää niitä kolmelle uudelle alueelle
– solmia uusilla hankealueilla kontakteja ja verkostoja maahanmuuttoviranomaisiin, järjestöihin sekä sosiaalialan oppilaitoksiin
– kouluttaa vapaaehtoisia monikulttuurisuus-tukihenkilöitä
– järjestää monikulttuurisia tutustumisleirejä sekä tapahtumia kulttuurin ja liikunnan parissa

Hankkeen yhteistyökumppanin Daisy Eläkeläiset ry:n Kota-hankkeen avajaiset Turun Kotikunnaksen palvelutalossa.

3. Hankkeen organisointi ja yhteistyökumppanit

3.1 Resurssit (rahoitus, työntekijät, johto- ja ohjausryhmä)

Teemme yhdessä -hanke toteutettiin ajalla 14.3.2011 – 28.2.2013 Raha-automaattiyhdistyksen tuella. RAY myönsi hankkeelle rahoituksen kahdeksi vuodeksi hakemamme kolmen sijasta. Siksi sopeutimme hankesuunnitelmamme rahoituksen antamien mahdollisuuksien mukaiseksi. Sopeutus edellytti, että hankealueiden määrää supistettiin niin, että niille suunniteltu toiminta voitiin toteuttaa kahden vuoden aikana. Myös suunniteltujen leirien määrää supistettiin, koska käytettävissämme oli hakemukseen verrattuna vähemmän rahallisia resursseja. RAY:n myöntämä avustussumma oli 70 000 € toimintavuotta kohden.

Teemme yhdessä -hankkeessa toimi yksi palkattu työntekijä, hankekoordinaattori Eva Rönkkö. Hankekoordinaattori on koulutukseltaan liikuntatieteiden maisteri. Hän on suorittanut lisäksi ammattikorkeakoulussa monikulttuurisen aikuispedagogiikan opinnot. Järjestö tarjosi hankkeen käyttöön toimistotilat ja -palvelut sekä tiedotuskanavan Eläkeläinen-lehden

ja järjestön ylläpitämien verkkosivujen kautta. Merkittävä osa paikallisesta yhteistoiminnasta toteutettiin vapaaehtoisvoimin.

Hankkeessa oli sama johtoryhmä kuin pilottihankkeessa: siihen kuuluivat hankekoordinaattori Eva Rönkön lisäksi Eläkeläiset ry:n toiminnanjohtaja Hannu Partanen, järjestösihteeri Anu Mäki sekä koulutussihteeri Tiina Rajala. Tiina Rajala toimi hankekoordinaattorin tukihenkilönä, yhteyshenkilönä hankkeen ja järjestön välillä sekä johtoryhmän puheenjohtajana.

Jatkohankkeen työn tueksi koottiin ohjausryhmä, osin pilottihankkeen ohjausryhmän jäsenistä. Ohjausryhmä seurasi hanketoimintaa ja oli hankekumppaneiden välisen vuorovaikutuksen kanava. Ryhmä kokoontui kolme kertaa. Ohjausryhmään kuuluivat Ulla Kurka (Eläkeläiset ry:n Varsinais-Suomen aluejärjestö), Minttu Räty (Laurea-Ammattikorkeakoulu), Hilkka Linderborg (Vanhustyön Keskusliitto ry:n IkäMAMU-toiminta) ja Tiina Huhtala (Kansan Sivistystyön Liitto KSL ry). Hankkeen johtoryhmän jäsenet osallistuivat ohjausryhmän kokouksiin.

3.2 Hankekumppanit, sidosryhmät ja kohderyhmän tavoittaminen

Yhdessä -pilottihankkeen kumppaneista Teemme yhdessä -hankekumppaneina jatkoivat Kansan sivistystyön Liitto (KSL), Vanhustyön Keskusliiton IkäMAMU-verkosto, Inkeri-keskus ry, Laurea- ammattikorkeakoulu ja Parasta Lapsille ry. Uusia hankekumppaneita olivat Rovaniemellä Rovalan Setlementti ry:n kohtaamispaikka MoniNet, Vaasassa toimintakeskus Helmi ja kaupungin sosiaalityöntekijät, Joensuussa Pakolaisapu ry:n Kasvokkain hanke ja Punaisen Ristin kohtaamispaikka Vatakka sekä Tampereella lukuisat monikulttuurisuusyhdistykset ja kaupungin kulttuuritoimi. Hankealueiden ulkopuolella syntyi tiivis yhteistyö syntyi Jyväskylässä Monikko ry:n kanssa.

Eläkeläiset ry:n Teemme yhdessä -hanke osallistui Helsingin MOVA-yhteistyöryhmään ja pääkaupunkiseudun Veto-verkostoon. MOVA (Monikulttuuriset vanhukset) oli kaupungin sosiaaliviraston nimeämä kunnan ja kolmannen sektorin yhteistyöryhmä, jonka tavoite oli parantaa päättäjien tietoisuutta monikulttuuristen ikäihmisten palvelutarpeista, ehkäistä syrjäytymistä lisäämällä tiedotusta palveluista sekä edistää kotoutumista lisäämällä vuorovaikutusta uussuomalaisten ja kantaväestön ikäihmisten välillä. MOVA työryhmän toiminta loppui 2012 lopussa Helsingin kaupungin terveys- ja sosiaalivirastojen yhdistymisen myötä. Pakolaisapu ry:n koordinoima Veto-verkosto, vertaistyötä tekevien tahojen yhteistyöfoorumi, toimii tehokkaana pääkaupunkiseudun monikulttuurisen toiminnan tiedonvälityskanavana.

Hankekumppaneiden kautta Teemme yhdessä -hanke sai tietoa eri paikkakuntien monikulttuurisista toimijoista, yhteyksiä ikääntyneisiin maahanmuuttajiin, kumppaneita tapahtumien järjestämiseen, asiantuntemusta syrjintä- ja monikulttuurisuuskysymyksissä sekä kontakteja oppilaitoksiin. Kuntien ja kolmannen sektorin toimijoiden lisäksi yhteistyötä tehtiin Opetusministeriön ja liikunta-alan järjestöjen kanssa.

Uussuomalaisten ikäihmisten tavoittamiseksi hyödynnettiin hankekumppaneiden kontaktien lisäksi Eläkeläiset ry:n paikallisyhdistysten jäsenten paikallista tuntemusta. Aktiivisten jäsenien henkilökohtaisten kontaktien ansiosta saatiin paikallisiin tapahtumiin ikämaahanmuuttajia mukaan.

3.3 Liikuntahanke Teemme yhdessä -hankkeen täydentäjänä

Eläkeläiset ry:n monikulttuurisessa Yhdessä -pilottihankkeessa havaittiin uussuomalaisten halu ja tarve liikunnan harrastamiseen. Vuosien 2007 – 2009 pilottihankkeen aikana liikuntaa käytettiin keskeisenä toimintamuotona. Hankkeen aikana järjestettiin lukuisia liikunnallisia tapahtumia, kuten retkiä ja ulkoilupäiviä, liikuntatapahtumia liittyen Ikääntyneiden valtakunnalliseen ulkoilupäivään sekä yhteisiä liikuntatuokioita Eläkeläiset ry:n paikallisyhdistysten jäsenille ja uussuomalaisille ikäihmisille.

Toiminnassa nousi esille tarve jakaa uussuomalaisille

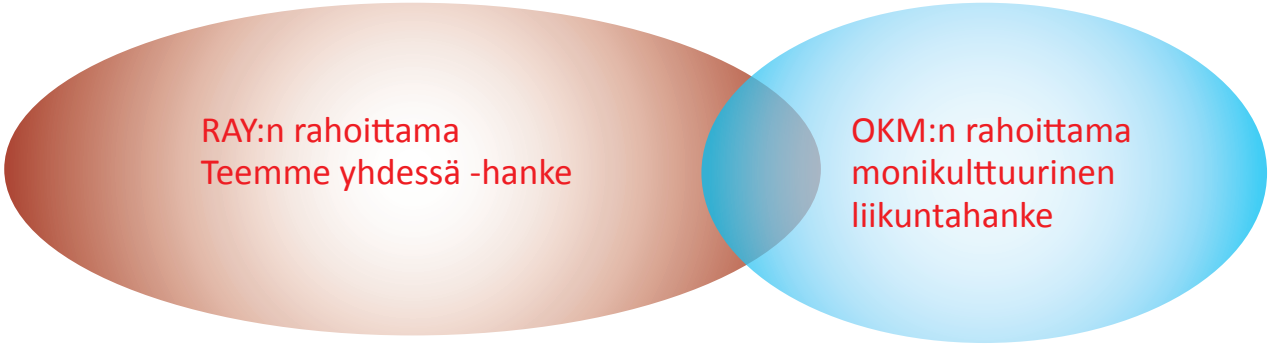

tietoa liikunnasta sekä fyysisestä hyvinvoinnista. Pääasiallisesti liikuntatietoa ikääntyneet maahanmuuttajat saivat joko omissa etnisissä yhdistyksissään, palvelukeskusten sosiaaliohjaajilta tai eri monikulttuuristen hankkeiden vertaisryhmissä. Näissä ryhmissä ohjaajat kaipasivat kuitenkin lisätietoa siitä, miten liikuntaa voi hyödyntää ikämaahanmuuttajien kokonaishyvinvoinnin tukemiseksi.

Kuntien liikuntapalveluissa ei osata vielä tarpeeksi ottaa huomioon tätä kohderyhmää. Ikäihmisten liikuntasuosituksissa ei oteta huomioon palvelutarjonnan kulttuurisensitiivisyyttä. RAY:n hankkeelle myöntämä rahoitus ei yksistään riittänyt ikämaahanmuuttajille liikuntatoiminnan järjestämiseen. Eläkeläiset ry haki ja sai Opetus- ja kulttuuriministeriöstä yhteensä 25000 euron rahoituksen vuosiksi 2011–2012. Sen turvin oli mahdollista syventää niin maahanmuuttajien kuin myös kantaväestön ikäihmisten tietämystä terveysliikunnasta ja järjestää liikuntatapahtumia.

Liikuntahankkeessa hyödynnettiin Teemme yhdessä -hankkeen kontakteja ja yhteistyökumppaneita uussuomalaisten tavoittamiseksi. Hankkeessa toimittiin lisäksi yhteistyössä Ikäinstituutin koordinoiman Voimaa vanhuuteen kanssa. Liikunnallisten yhteistoimintojen kulut katettiin OKM:n rahoituksesta. Monikulttuurisesta terveysliikuntahankkeesta ”Yhdessä jos mahdollista, erikseen, jos tarpeen”, toimitamme erillisen raportin tämän raportin liitteenä. Kyseinen raportti on jo aiemmin toimitettu OKM:ään

4. Tukihenkilökoulutus

4.1 Koulutuksen tausta ja tavoitteet

Eläkeläiset ry:n Yhdessä -hankkeen (2007-2009) lopussa huomattiin, että järjestöön tarvittiin ihmisiä, jotka kantaisivat eteenpäin aiemmassa hanketyössä saatua monikulttuurista osaamista. Nähtiin tarpeelliseksi, että järjestön jäsenissä on ihmisiä, jotka osaavat järjestää monikulttuurista toimintaa ja jotka ovat tietoisia toimintaan liittyvistä haasteista. Aktiivisilla paikallisyhdistysten jäsenillä oli tarve ymmärtää syvällisemmin kulttuurien välisiä väärinkäsityksiä sekä niistä mahdollisesti seuraavia konflikteja, jotta he osaisivat olla yhdenvertaisuuden ja syrjimättömyyden puolestapuhujia.

Tukihenkilö-nimellä viitataan koulutettavien tukihenkilöiden kykyyn toimia neuvonantajina. Heitä tarvitaan muiden mukana pohtimaan, miten uussuomalaisia ikäihmisiä - heidän lähtömaansa kulttuuri sekä henkilökohtaiset voimavaransa huomioon ottaen - voisi saada aktiivisiksi toimijoiksi omilla paikkakunnillaan. Tukihenkilökoulutuksella haluttiin levittää Yhdessä -pilottihankkeen kokemuksia siitä, miten paikallista yhteistoimintaa järjestetään ja mitkä ovat helposti toteutettavat yhteistoimintamuodot. Tavoitteista koottiin koulutettaville käsitekartta (liitteenä).

Tukihenkilökoulutuksen tavoitteet:
– jakaa kokemuksia yhteistoiminnan järjestämisestä omilla paikkakunnillaan
– oppia tuntemaan kulttuurien monimuotoisuutta ja kulttuuritapojen vaikutusta
– tukea koulutettavien vuorovaikutustaitoja ja kulttuurienvälistä viestintää
– rakentaa sekä paikallista että Eläkeläiset ry:n sisäistä verkostoa ikämaahanmuuttajien kanssa toimimiseksi
– tutustua ikämaahanmuuttajien edunvalvontakysymyksiin ja palvelusektorin kykyyn kohdata ikämaahanmuuttajat
– valmentaa koulutettavia kohtaamaan ennakkoluuloja ja asenteellisuutta

4.2 Tukihenkilökoulutuksen osallistujien kouluttajille esittämät toiveet

Hankealueiden paikallisyhdistysten puheenjohtajille lähetettiin tukihenkilökoulutusta koskeva kirje. Koulutukseen kutsuttiin kolmesta neljään henkeä kustakin yhdistyksestä (kutsu liitteenä). Koulutettavia ilmoittautui paikallisyhdistyksistä 15 ja mukaan kutsuttiin vielä kolme uussuomalaista ikäihmistä eri hankealueilta. Koulutukseen ilmoittautuneille lähetettiin kysely, jolla kartoitettiin osallistujien toiveita ja odotuksia. Vastausten perusteella koulutukselta odotettiin käytännön kokemuksia: miten solmia kontakteja ikämaahanmuuttajiin, minkälaista toimintaa pääkaupunkiseudulla järjestettiin ja mitkä olivat siitä saadut kokemukset.

Toiseksi koulutukselta odotettiin monenlaista faktatietoa, jota tarvitaan monikulttuuristen ikäihmisten edunvalvontakysymysten hoitamisessa ja oman varmuuden kasvattamiseksi monikulttuurisuutta koskevissa keskusteluissa: millaisia tukia uussuomalaiset ikäihmiset saavat yhteiskunnalta; miten muutto toiseen maahan vaikuttaa ja millaisia prosesseja se tuo mukanaan; mikä on arjessa vaikeaa ja mitkä asiat sujuvat; miten

palvelujärjestelmä toimii kohdatessaan vieraskielisiä ja kulttuuritaustaltaan erilaisia ikäihmisiä; miten yhdenvertaisuuslaki tukee paikallista edunvalvontatyötä. Osa näistä odotuksista nousi esiin koulutuksen ensimmäisellä lähijaksolla.

Koulutettavat halusivat oppia tuntemaan myös maahanmuuttajien omaa kulttuuria. Sen lisäksi suuri osa odotuksista liittyi koulutettavien omaan henkiseen kasvuun, vuorovaikutus- ja tunnetaitoihin ja itsetuntoon.

Otteita kyselyyn vastanneiden mietteistä, toiveista ja tärkeinä pitämistä asioista:

– kuinka luoda maahanmuuttajien ja tukihenkilöiden keskinäinen luottamus
– ”toivon valmiuksia kohdata erimaalaisia ihmisiä ja vierasta kulttuuria”
– kyetä olemaan avuksi maahanmuuttajien ongelmissa
– oppia avoimuutta ja rohkeutta, keskustelutaitoja ja positiivisten viestien ilmaisemista sekä taitoa vastaanottaa kriittistä maahanmuuttajiin kohdistuva arvostelua
– ”että saisin enemmän sellaista tietoa, että pärjäisin paremmin ihmisten kanssa”
– ”toivon tukea kritiikin sietämiseen ja omaan jaksamiseen”
– ”pystynkö puhumaan riittävän suoraan”
– ”Voi olla, että yhteistyö tukihenkilön ja maahanmuuttajan välillä katkea eri syistä johtuen. Kuinka yhteistyö saadaan pysymään katkeamattomana ja ehyenä?”

4.3 Koulutuksen rakenne ja sisällöt

4.3.1 Tukihenkilökoulutuksen rakenne

Koulutus muodostui lähijaksoista, etätehtävistä ja sähköisellä opintoalustalla käydyistä keskusteluista. Lähijaksot liittyivät tiiviisti hankealueiden monikulttuurisiin tapahtumiin ja toimintaan. Välitehtävillä pyrittiin syventämään lähijaksoilla käsiteltyjä aiheita ja saamaan ennakkokokemusta tulevista teemoista. Koulutus rakennettiin yhteistyönä KSL:n kanssa.

Käsiteltävät teemat valittiin pilottihankkeen kokemusten pohjalta ja suunnitelmiin jätettiin tilaa koulutuksen aikana esiin nouseville kysymyksille. Kahden ensimmäisen lähijakson kouluttajina toimivat Teemme yhdessä -hankkeen koordinaattori Eva Rönkkö ja KSL:n opintokerhotuottaja Tiina Huhtala, viimeisellä jaksolla Eva Rönkön lisäksi mukana oli Eläkeläiset ry:n koulutussihteeri Tiina Rajala. Tukihenkilökoulutuksen kokonaissuunnittelusta ja toteutuksesta vastasi Teemme yhdessä -hankekoordinaattori Eva Rönkkö.

Lähijaksojen tueksi rakennettiin sähköinen opintoalusta KSL:n verkko-opiston yhteyteen. Sivustoa piti yllä KSL ja siihen pääsivät koulutukseen osallistujat, kouluttajat, Eläkeläiset ry:n koulutus- ja järjestösihteerit sekä muutama järjestön monikulttuurisuustyön aktiivi. Sivusto toimi kokemusten vaihtamisen paikkana, johon kirjoitettiin oman alueen saavutuksista ja haasteista. Kokemusten vaihdolla on suuri merkitys oppimiselle. Oppimisalusta antoi kouluttajille mahdollisuuden olla ryhmän kanssa kontaktissa myös lähijaksojen välillä sekä seurata käytännön toiminnassa esiin tulevia uusia kysymyksiä.

4.3.2 Lähijaksojen sisällöt

Lähijaksot järjestettiin Kuntorannassa kahden vuorokauden kursseina. Ensimmäisellä jaksolla osallistujat tutustuivat sekä toisiinsa että monikulttuuriseen toimintakenttään. Toisella paneuduttiin syvemmin kulttuurien monimuotoisuuteen ja kolmannella mietittiin monikulttuurisuutta yhdistystoiminnan kautta. Jokaisella lähijaksolla käsiteltiin yhteistoiminnan järjestämistä omilla paikkakunnilla. Jokaiseen jaksoon sisältyi myös tunneosaaminen. Ryhmätyöt ja tehtävät tuottivat sivuvaikutuksena vuorovaikutustaitoja. Viimeisellä jaksolla harjoiteltiin viestintätaitoja. Lähijaksojen harjoitukset annettiin osallistujille kirjallisesti ja ne olivat saatavissa koulutussivulta KSL verkko-opistosta.

1. Lähijakso 7. – 9.11.2011: Minä yhdistyksen monikulttuurisuustyön tukihenkilönä

Ensimmäisellä jaksolla oli tavoitteena orientoitua tukihenkilötoimintaan: jakaa kokemuksia siitä, mitä pilottihankkeessa tehtiin; selvittää, kuinka paljon osallistujat tunsivat oman paikkakuntansa monikulttuurisia toimijoita ja rakentaa verkostoa hankealueiden paikallisyhdistysten välille. Ensimmäisellä jaksolla tehtiin harjoituksia omien rajojen tunnistamiseksi.

Lähijaksolla käsitellyt teemat:
– ryhmäytyminen (tutustumisharjoituksia)
– luottamuksen herättäminen
– monimuotoinen oppiminen
– omien ja muiden tunteiden tunnistaminen ja ilmaiseminen
– yhteydet maahanmuuttajiin ja oman paikkakunnan monikulttuurisiin toimijoihin
– toimintamuodot yhteistoiminnan muodostamiseksi maahanmuuttajien kanssa

2. Lähijakso 8. – 10.3.2011: Minä kulttuurin kantajana. Kuka olen, miten toimin. Tunne omat tapasi – tunnista toisen tavat

Toisen lähijakson tavoite oli oppia tuntemaan monikulttuurisuutta ja sen vaikutusta arjessa. Kahden lähijakson välillä koulutettavat olivat saaneet omakohtaisia kokemuksia uussuomalaisten kanssa yhdessä toimimisesta. Jaksolla avattiin kulttuurisen moninaisuuden taustoja ja pohdiskeltiin, mistä omat käyttäytymistavat ovat peräisin. Kulttuurien oppimisen rinnalla

vaihdettiin kokemuksia ja tuntemuksia monikulttuurisesta toiminnasta. Lukuisat eri hankealueiden onnistuneet aikaansaannokset kirjattiin ja koottiin KSL:n verkko-opiston tukihenkilökoulutuksen opintoalustalle (liitteenä).

Lähijaksolla käsitellyt teemat:
– kulttuuri – tapa ajatella, tuntea ja reagoida, sisäiset toimintamallit
– näkyvä ja näkymätön kulttuuri, arvot toimintatapojen takana
– miten kulttuurit eroavat toisistaan, kulttuuriulottuvuudet
– kulttuurien kohtaaminen, ennakkoluulot ja stereotypiat, tasa-arvoinen kohtaaminen ja erilaisuuden sietäminen (omien käsitysten tuulettaminen)
– viestintätaidot
– onnistumisia alueittain, käytännön kokemusten vaihtaminen

3. Lähijakso10. – 12.9.2012: Maahanmuuttaja eläkeläisenä Suomessa

Kolmannen lähijakson tavoite oli tutustua uussuomalaisten ikäihmisten syrjinnästä koituviin vaaroihin ja tarkastella, miten ikäihmisten palvelutarjonta ottaa huomioon vähemmistöryhmien tarpeita. Lisäksi viimeisellä jaksolla käsiteltiin moninaisuuden kohtaamisen tasoja sekä henkilökohtaisesta että yhdistysten näkökulmasta. Tasoilla tarkoitetaan, mitä vaiheita moninaisuusosaaminen sisältää. Viimeisellä jaksolla mietittiin yhdessä, miten sekä järjestötasolla että myös paikallisella tasolla Suomeen muuttaneita ikäihmisiä voitaisiin tukea. Lisäksi harjoiteltiin viestintätaitoja.

Lähijaksolla käsitellyt teemat:
– ikääntyvät maahanmuuttajat ja vaara tulla syrjityksi – ikämaahanmuuttajien erityiskysymykset (mikä kuuluu vapaaehtoistyöhön ja mikä kuuluu kunnalle)
– moninaisuuden kohtaamisen tasot henkilökohtaisesti ja yhdistyksissä
– kulttuurienvälinen vuorovaikutus, minä viestijänä – minä vastaanottajana, mistä syntyvät väärinymmärrykset, minkälaista on hyvä viestintä
– ristiriitatilanteet ja niissä selviytyminen / viestintä- ja tunnetaidot
– hyvien kokemusten jakaminen
– miten hankkeen jälkeen eteenpäin

Laatikon kuvat: Tiina Huhtala.

5. Toiminta alueittain

5.1 Teemme yhdessä -hankkeen alueellisen toiminnan lähtökohdat

Alueellisen toiminnan lähtökohtina olivat Eläkeläiset ry:n paikallisyhdistysten ja yhteistyökumppaneiden omat ehdot, voimavarat ja tarpeet. Toiminnassa sovellettiin Yhdessä -pilottihankkeen kokemuksia ja toimintamalleja. Tässä luvussa kuvataan hanketoimintaa ja -tapahtumia alueittain: esimerkiksi verkostojen rakentaminen ja leirien järjestäminen sekä uusien toimintamuotojen syntyprosessi.

5.2 Tampere

5.2.1 Ikäihmisten tapahtuma – Ilolla ei ole ikää eikä kulttuurirajoja

Tampereen Eläkeläiset ry perusti omaan yhdistykseensä maahanmuuttotyöryhmän. Ryhmän puheenjohtajana toimi yhdistyksen puheenjohtaja mutta yhteyttä Teemme yhdessä -hankekoordinaattoriin piti yksi tukihenkilökoulutukseen osallistujista. Maahanmuuttotyöryhmä kokoontui säännöllisesti ja mahdollisuuksien mukaan hankekoordinaattori osallistui kokouksiin.

Työryhmä solmi yhteydet ikääntyneisiin inkeriläisiin vieraillessaan marraskuussa 2011 heidän kerhossaan Hervannan seurakunnan tiloissa. Keskusteluissa inkeriläisten kanssa syntyi ajatus järjestää ikäihmisten tapahtuma, jossa laulettaisiin yhdessä esiteltäisiin omia kulttuureja. Näin alkoivat ikäihmisten monikulttuurisen tapahtuman valmistelut ja Tampereen ensimmäinen monikulttuurinen ikäihmisten juhla – ”Ilolla ei ole ikää eikä kulttuurirajoja” - järjestettiin 29.5.2012.

Tampereen Eläkeläiset ry kokosi tammikuussa 2012 juhlan valmistelutyöryhmän ja otti tapahtumasta päävastuun. Yhteistyöryhmään kutsuttiin kaikki halukkaat monikulttuuriset yhdistykset sekä kaupungin toimijat.

Maailmantanssi ry Tampereen Ilolla ei ole ikää eikä kulttuurirajoja -tapahtumassa. Kuva: Anja Kuuskoski.

Yhteistyöryhmä kokoontui kevään aikana neljä kertaa. Vaikka ajatus tapahtuman järjestämisestä syntyi Tampereella, tapahtuman rakenne ja valmistelumalli saatiin Helsingistä, jossa oli aiemmin järjestetty jo kolme monikulttuurista ikäihmisten tapahtumaa. Tampereen tapahtuman sisältö koostui kuitenkin valmistelutyöryhmän omista ideoista.

Ilolla ei ole ikää eikä kulttuurirajoja -tapahtuma järjestettiin Hervannan vapaa-ajankeskuksessa. Kolmen tunnin ohjelma sisälsi yhteistyökumppaneiden monipuolisia esityksiä musiikista tanssiin. Järjestäjät pystyttivät paikalle oman toimintansa esittelypöytiä. Kävijät saivat vierailla afgaaniyhdistysten rakentamassa aistien teltassa, kokeilla tasapainotehtäviä liikuntanurkkauksessa ja kirjoittaa mielipiteitä toiveiden puuhun, jonka teemana oli ”oikeus arvokkaaseen ikääntymiseen”. Tampereen kaupungin vanhusasiamies antoi neuvoja ikäihmisten palveluista. Kahvilasta sai ostaa muun muassa etnistä ruokaa. Tilaisuuden avasi Tampereen kaupungin kulttuuritoimen johtaja ja juhlapuheen piti vuoden 2011 pakolaisnainen Afganistanista. Tapahtumaan osallistui noin 300 ikäihmistä.

Tapahtumasta tehtiin juliste, sähköinen mainos (liitteenä) ja lentolehtinen. Juhlaa mainostettiin ilmaisjakelulehdissä, kuten Hervannan Sanomat ja Aamulehdessä julkaistiin maksullinen mainos. Yhteistyökumppanit mainostivat tilaisuutta omille kohderyhmilleen, Tampereen Eläkeläiset ry:n vapaaehtoiset kävivät jakamassa lentolehtisiä ikäihmisten palvelukeskuksiin ja kirjastoon. Järjestäjätiedot löytyvät liitteestä.

Yhteistyökumppanit kiittivät palautteessaan tilaisuuden hyvää valmistelua, jossa jokaiselle halukkaalle löytyi sopiva vastuualue ja jossa yhteisvoimin löydettiin hyviä järjestelyratkaisuja. Tapahtumapäivä oli työteliäs mutta sujui rauhallisesti. Yhteistyökumppanit saivat esitellä omaa toimintaansa ja vaihtaa kuulumisia muiden yhdistysten kanssa. Osallistujista näki, että he olivat tyytyväisiä ja päivän aikana kommentoitiin, että on hyvä kun tällaisia tapahtumia jaksetaan järjestää. Päivä virkisti ja innosti osallistujia.

Tampereen Eläkeläiset ry järjesti tapahtuman jälkeen palautekeskustelun. Siinä todettiin, että vaikka yhdistys alkoi osallistua monikulttuuriseen toimintaan vasta vajaa vuosi sitten, oma väki on ottanut sen hyvin vastaan. Juhlan järjestäminen hoidettiin samalla tutulla rutiinilla, jolla järjestetään muitakin tilaisuuksia.

Otteita palautekeskustelusta:

Aluksi olimme neuvottomia mutta hankekoordinaat-

torin välittämät kokemukset auttoivat alkuun. Tapahtumassa oli paljon väkeä ja maahanmuuttajia oli mukavasti joukossa. Yhteistyö Tampereen kaupungin kanssa oli tärkeää ja hankekoordinaattorin apu sihteerinä ratkaiseva, kun etsittiin kontakteja ja tehtiin yhteistyötä. Puheenjohtajan suhteet kaupungin avainhenkilöihin varmistivat hyvän yhteistyön. Talkootyö sujui hyvin, jokainen hoiti oman tonttinsa, siivouskin onnistui nopeasti. Opimme itse paljon, toisella kerralla olisi vielä helpompi järjestää tällainen tapahtuma.

5.2.2 Vaalikeskustelutilaisuus – kuka välittää vanhuksista

Ikäihmisten juhlapäivän valmistelut antoivat ajatuksen paneelikeskustelusta ”Oikeus arvokkaaseen ikääntymiseen”, jossa uussuomalaisten ikäihmisten arjen kysymyksiä käsiteltäisiin kantaväestön eläkeläiskysymysten rinnalla. Paneelikeskustelu oli luonteva järjestää ennen kuntavaaleja, jotta uussuomalaisten kysymykset nousisivat tasavertaisesti Tampereen vaaliehdokkaiden keskusteluteemoihin. Tilaisuus järjestettiin 16.10. pääkirjasto Metson luentosalissa (mainos liitteenä

5.2.3 Keskustelu- ja käsityökerho

Tampereen aikuiskoulutuskeskus TAKK pyysi marraskuussa 2011 Tampereen Eläkeläiset ry:stä vapaaehtoisia keskustelemaan kotouttamiskurssin oppilaiden kanssa. Kurssilla kaivattiin suomen kielen puheharjoitusta ja haluttiin laajentaa maahanmuuttajien kontakteja syntysuomalaisten kanssa. 6-10 hengen ryhmä Tampereen Eläkeläiset ry:stä vieraili kahden viikon välein säännöllisesti TAKK:n kotouttamisryhmässä. Ryhmässä opiskeli yli 15 eri maasta kotoisin olevia, enimmäkseen keski-ikäisiä maahanmuuttajia.

TAKK:n koulutuspäällikön mukaan keskustelutuokiot eläkeläisten kanssa ovat kotoutumisen kannalta hyvin antoisia, koska opiskelijat haluavat keskustella elämän eri alueista, kuten suomalaisista tavoista ja kysyä omiin ammatteihinsa liittyvistä asioista. Eläkeläisillä on pitkä elämänkokemus ja näkemys suomalaisen yhteiskunnan muuttumisesta. He osaavat perehdyttää opiskelijoita myös ammattiyhdistys- ja kansalaistoimintaan. Tampereen Eläkeläiset ry:n maahanmuuttotyöryhmälle keskustelut ovat antaneet näkemystä, kuinka erilaisia Suomeen muuttavat ihmiset ovat ja kuinka paljon ammattiosaamista heillä on. Palautteen mukaan keskustelut ovat parantaneet monikulttuurisuuden ymmärtämistä. Vuosien 2011 ja 2012 aikana keskustelutilaisuuksia oli 17.

TAKK:n keskustelukerhosta sai alkunsa yhteistyö askartelun parissa. Tampereen Eläkeläiset ry:n käsityökerhoon on osallistunut neljästä seitsemään yli 40 -vuotiasta uussuomalaista naista. Kerho kokoontuu yhdistyksen tiloissa Tampereen keskustassa. Siellä on opeteltu neulomisen alkeita, josta naisilla ei ollut aikaisempia kokemuksia. Tampereen Eläkeläiset ry on tarvittaessa hankkinut langat ja muut kerhotarvikkeet. Kerhossa on lisäksi huovutettu ja askarreltu onnittelukortteja. TAKK:n opettaja on käynyt naisten mukana kerhossa tuoden turvallisuutta ja auttaen puolin ja toisin kommunikaatiovaikeuksissa. Eläkeläisyhdistys on puolestaan saanut opettajalta uusia askarteluideoita, joita voidaan jatkossa toteuttaa yhdessä maahanmuuttajien kanssa. Vuoden 2011 joulukuussa alkanut yhteinen käsityökerho kokoontui vuoden 2012 loppuun mennessä yhdeksän kertaa. Tapaamisia jatketaan vuonna 2013.

5.3 Vaasa

5.3.1 Verkoston luominen

Monikulttuurisen toiminnan suunnittelu Teemme yhdessä -hankkeessa aloitettiin 2.9.2011. Vaasan Eläkeläiset ry oli perustanut oman monikulttuurisuustyö-

Vaasassa järjestetyllä uus- ja kantasuomalaisten ikäihmisten yhteisellä leirillä huovutettiin kukkia.

ryhmän jo keväällä 2010 Yhdessä -pilottihankkeen päättymisen aikoihin. Yhdistyksen aloitteesta Vaasan maahanmuuttajakoordinaattori selvitti, että kaupungissa asuu yli 65 -vuotiaita uussuomalaisia 161 henkeä 90 eri kieliryhmästä.

Vaasan Eläkeläiset ry:n yhteistyökuviot laajenivat, kun määrärahan loputtua kaupungin koordinaattori siirtyi Pakolaisapu ry:n palvelukseen. Vaasan Eläkeläiset ry:n puheenjohtaja käytti maahanmuuttajaneuvostossa saamiaan kontakteja tuodakseen ikämaahanmuuttajien kysymyksiä esille Vaasassa. Kuten Tampereella, Vaasassakin Eläkeläiset ry:n paikallisyhdistyksen puheenjohtaja toimi työryhmän puheenjohtajana. Jatkohankkeen käynnistämiseksi suunnittelukokoukseen kutsuttiin työryhmän jäsenien lisäksi ikääntyneitä maahanmuuttajia, heille tuttuja nuorempia maahanmuuttajia sekä monikulttuurisen yhdistyksen puheenjohtaja. Suunnitelmiin otettiin leirin järjestäminen talvella 2012.

Syksyn suunnitelmien mukaisesti ja tukihenkilökoulutukseen tukeutuen Vaasan Eläkeläiset ry:n työryhmä solmi kontaktit sosiaalitoimeen ja kotouttamistyötä tekeviin viranomaisiin. Kontakteja haettiin myös etnisten yhdistysten ja tuttavien kautta.

Kevättalvella, 2.3.2012 järjestettiin kohtaamispaikka Helmessä yhteistyökumppaneiden kanssa kokous Vaasan ikämaahanmuuttajien tilanteen kartoittamiseksi. Samalla kumppaneille tiedotettiin Eläkeläiset ry:n monikulttuurisesta Teemme yhdessä -hanketyöstä. Kokoukseen osallistui Vaasan kaupungin sosiaalitoimi, ulkomaalaistoimisto, pakolaisten vastaanottokeskus, TE-keskus, Vaasan Eläkeläiset ry:n monikulttuurisuustyöryhmä ja Teemme yhdessä -hankekoordinaattori. Yhdessä keskusteltiin ikämaahanmuuttajien tuen tarpeesta, miten heidät otetaan huomioon kaupungin palveluissa ja mitä Vaasan Eläkeläiset ry voi lisäksi tarjota vapaaehtoistyönä. Yhteisesti todettiin ikämaahanmuuttajien näkymättömyys Vaasassa.

5.3.2 Leiri

Vaasan Eläkeläiset ry järjesti hanketuella uussuomalaisille ikäihmisille leirin saaristolaistilalla Varpissa 2. – 4.3.2012 (mainos liitteenä). Leirin ohjelma koottiin pilottihankkeen kokemusten pohjalta ja osallistujat tavoitettiin yhteistyökumppaneiden, kuten Vaasan sosiaalitoimen, ulkomaalaistoimiston ja Vaasan Eläkeläiset ry:n työryhmän omien kontaktien kautta. Leirille osallistui kuusi maahanmuuttajaikäihmistä. Heidän suomen kielen taitonsa oli melko huono, vain muutama ymmärsi suomea kohtalaisesti. Vaasan Eläkeläiset ry:stä leirillä oli viisi ikäihmistä.

Vaasan Eläkeläiset ry:n vapaaehtoiset auttoivat leirikuljetuksissa. Yhdistyksen digi-kerhon vetäjä vieraili leirillä ja toi katsottavaksi luontokuvanäyttelyn sekä piti leiriläisille laulutuokion. Ohjelma sisälsi aamujumppaa, ulkoilua, sisäpelejä, kukkien huovutusta, saunomista ja yhdessä oloa. Vaikka yhteinen kieli muutaman leiriläisen kanssa puuttui, saatiin kaikkiin lämmin kontakti.

Otteita leirin lopussa käydystä palautekeskustelusta:

– Tosi, tosi hyvä ryhmä ja rauha. Itkin viime viikolla, koska perheeni ei ole Suomessa, täällä on ystäviä ja hyvää ruokaa.

– Olen tyytyväinen, että olemme saaneet kontaktin uussuomalaisiin ikäihmisiin sekä tietoa heidän elämästään ja heidän lähtömaistaan. Heidän tarinansa koskettavat ja kohtalonsa liikuttavat. Kielimuuri hankaloittaa kommunikaatiota, mutta silmät ja kädet kertovat. Olemme nauraneet täällä paljon. Tunnelma on läheinen ja lämmin.

Leiriläiset kutsuttiin viettämään Eläkeläiset ry:n Pohjanmaan aluejärjestön talviliikuntapäivää, joka järjestettiin Himangassa maaliskuun lopussa. Mukaan lähti neljä leiriläistä. Järjestäjät tervehtivät uussuomalaisia ikäihmisiä tuomalla heille kukkia. Vaasan Eläkeläiset ry:n viikkokerhossa vieraili somalitaustainen mies Suomen Punaisesta Rististä. Hän puhui omista kokemuksistaan, miksi joutui pakolaiseksi. Lisäksi kerhossa on vieraillut iranilainen nainen ja kaupungin kulttuurilautakunnan maahanmuuttajakoordinaattori. Vaasan Eläkeläiset ry:n puheenjohtajan ehdotuksesta kaupungin eläkeläisyhdistysten yhteisessä joulujuhlassa esiintyivät myös uussuomalaiset. Vaasan Eläkeläiset ry:n työryhmä toi järjestön monikulttuurista toimintaa esille Maailmanpäivä-tapahtumassa 22.10.2011.

5.4 Rovaniemi

Yhdessä -pilottihankkeen ansiosta Rovaniemen Eläkeläiset ry:ssä syntyi kiinnostus monikulttuurista toimintaa kohtaan. Kymmenen yhdistyksen jäsentä kävi tutustumassa kohtaamispaikka MoniNetin toimintaan helmikuussa 2011.

Monikulttuurinen toiminta käynnistyi Rovaniemellä keväällä 2011 Kulttuurikuntoilu-kurssilla. Kurssi oli kehitetty KSL:n kanssa yhteistyönä, tavoitteena kouluttaa ”kulttuurikunto-ohjaajia” Eläkeläiset ry:n paikallisyhdistyksiin. Rovaniemellä kutsuttiin venäjänkielisiä ikäihmisiä kurssille. Yhteys heihin saatiin Rovaniemen kaupungin ja Rovalan Setlementti ry:n kumppanuushanke Verson kautta. Kurssin aikana venäjänkieliset ikäihmiset tutustuivat Rovaniemen Eläkeläiset ry:n toimintaan ja osallistujat saivat ideoita yhteisen kerhon perustamiseksi.

Paluumuuttaja Allan opetti Rovaniemen leirillä vihdan tekemistä burmalaisille.

Kaksi Kulttuurikuntoilu-kurssilla ollutta venäjänkielistä naista kutsuttiin mukaan KSL:n järjestämälle opintokerho-ohjaajien matkalle Vienan Karjalaan. Matkan aikana syvennettiin keskusteluja opintokerhon perustamiseksi Rovaniemelle.

5.4.1 Terveys- ja käsityökerho

Lokakuussa 2011 Rovaniemen Eläkeläiset ry:n terveyskerho käynnisti toimintansa. Kerhon vetäjäksi ryhtyi venäläistaustainen nainen. Osallistujia olivat pääasiassa yhdistyksen jäsenet. Kerhossa käsiteltiin teemoittain terveellisiä elämäntapoja. Kerhon vetäjä valmisteli keskusteluteemat ja yhdistysaktiivit auttoivat opintokerhon aloitus- ja lopetusilmoitusten tekemisessä. Terveyskerho kokoontui vuonna 2011 viisi ja vuonna 2012 13 kertaa. Keskustelijoita kerhossa oli noin 20.

Marraskuussa aloitti myös käsityökerho. Tukihenkilökoulutukseen osallistuneet Rovaniemen Eläkeläiset ry.n jäsenet mainostivat kerhoa MoniNetissä, jonka kautta tavoitettiin kerhosta kiinnostuneita uussuomalaisia. Lisäksi kerhossa vieraili pakolaisia vastaanottokeskuksesta. Vastaanottokeskuksen järjestämällä bussikyydillä tuli eläkeläisten toimintaan tutustumaan 22 pakolaista. Käsityökerho kokoontui vuonna 2011 kolme kertaa ja vuonna 2012 13 kertaa. Uussuomalaisia osallistujia oli neljä.

Rovaniemen Eläkeläiset ry:n monikulttuurisen toiminnan työryhmä vieraili MoniNetin 10-vuotisjuhlassa sekä vuosijuhlassa. Venäjänkielisiä ikäihmisiä osallistui Lapin aluejärjestön Levillä pidetyille kesäpäiville ja yhdistyksen joulujuhlaan.

5.4.2 Leiri

Elokuussa 2012 järjestettiin yhteistyössä MoniNetin kanssa kolmipäiväinen leiri kaupungin nuoriso-asiankeskuksen leirikeskus Leirikarissa Kemijoen varrella (1. – 3.8). Leirin suunnittelivat Rovaniemen Eläkeläiset ry:n monikulttuurisuustukihenkilöt ja suunnitteluun osallistui myös uussuomalaisia ikäihmisiä. Leirillä oli kuusi uussuomalaista (burman-, somalian- ja venäjänkielistä), neljä yhdistyksen jäsentä ja hankekoordinaattori. Leirillä ulkoiltiin, pelattiin sulkapalloa, frisby-golfia, saunottiin ja keskusteltiin iltanuotiolla. Yhdessä käytiin keräämässä mansikoita läheiseltä mansikkapellolta. Naisia varten oli mukana huovutustarvikkeita ja miehiä varten lautapelejä.

5.5 Joensuu

Joensuun Eläkeläiset ry:ssä heräsi kiinnostus uussuomalaisten ikäihmisten kanssa toimimiseen niin ikään pilottihankkeen jälkeen. Yhdistyksestä oltiin yhteydessä Punaisen Ristin ylläpitämään kohtaamispaikka Vatakkaan, josta saatiin yhteyksiä venäjänkielisiin ikänaisin. Heitä kutsuttiin mukaan yhdistyksen viikkokerhoon ja retkille. Kaksi naista oli Joensuun Eläkeläiset ry:n mukana Eläkeläiset ry:n Kulttuuri- ja retkeilypäivillä Savonlinnassa kesäkuussa 2011.

Tiiviimmän yhteistyön aikaansaamiseksi järjestettiin suunnittelukokous sekä Vatakan että Pakolaisapu ry:n Kasvokkain -hankkeen työntekijöiden kanssa. Yhteistyökumppanit kutsuttiin tutustumaan Joensuun Eläkeläiset ry:n viikkokerhoon. Teemme yhdessä -hankekoordinaattori oli mukana suunnittelussa. Yhteisissä keskusteluissa sovittiin leirin järjestämisestä Joensuun uussuomalaisille ikäihmisille.

Leiri 28.- 29.3.2012

Leiri järjestettiin Kotikartanoyhdistyksen tiloissa Joensuun lähellä. Tilojen järjestelystä ja aikataulujen so-

Joensuun leirin osanottajat tutustuivat toisiinsa muodostamalla verkoston.

pimisesta vastasi Joensuun Eläkeläiset ry:n vapaaehtoinen. Toimintakeskus Vatakan kautta saatiin leirille kahdeksan venäjänkielistä naista. Joensuun Eläkeläiset ry:stä ensimmäisenä päivänä mukaan tuli yhdistyksen puheenjohtaja ja kuusi jäsentä. Toisena päivänä yhdistyksen jäseniä oli leirillä neljä. Yhdessä keskusteltiin, millaista toimintaa kantaväestön yhdistyksissä on ja miten paluumuuttajat elävät omaa arkeansa Joensuussa. Leiriohjelmaan kuului tutustuminen Kotikartanoyhdistyksen käsityöpajoihin ja muuhun talon toimintaan. Leiriläiset myös ulkoilivat, saunoivat ja tutustuivat toisiinsa. Paluumuuttajat toivoivat saavansa puhua suomen kieltä.

Eräs Joensuun Eläkeläiset ry:n monikulttuurisuusaktiivi osallistui Pakolaisapu ry:n kaksipäiväiseen maahanmuuttajien tukihenkilökoulutukseen. Hän toi koulutuksen antia myös Teemme yhdessä -hankkeen tukihenkilökoulutuksen osallistujille.

Toimintakeskus Vatakan paluumuuttajanaiset ja Joensuun Eläkeläiset ry:n aktiivit vierailivat vuoroin toistensa tapahtumissa, kuten rasismin vastaisen viikon tapahtumissa sekä joulu- ja äitienpäiväjuhlissa. Paluumuuttajanaisia oli laulamassa Joensuun Eläkeläiset ry:n kerhossa.

5.6 Pääkaupunkiseutu ja Turku

Pilottihankkeen jälkeen pääkaupunkiseudun aktiivinen monikulttuurisuustoiminta jatkui Kontulan Eläkeläiset ry:n yhdistystoiminnan piirissä. Yhdistyksen viikkokerhot houkuttelivat paluumuuttajaikäihmisiä liittymään yhdistyksen jäseniksi. Teemme yhdessä -hanketoimintana jatkunut säännöllinen liikuntakerho toi uusia paluumuuttajia Kontulan Eläkeläisten toimintaan mukaan. Yhdistyksen puheenjohtaja ja paluumuuttajien vertaisryhmätoiminnasta vastaava vapaaehtoinen pitivät säännöllisesti yhteyttä ja vierailivat toistensa kerhoissa. Paluumuuttajanaisia oli mukana Kontulan Eläkeläisten askartelukerhossa joulukuussa 2011 valmistelemassa joulumyyjäisiä. Keväällä 2012 Kontulan Eläkeläiset ry esitti haastekutsun inkeriläisille ikänaisille aluejärjestön keilauskilpailuun. Yhteistä liikunnallista toimintaa on kuvattu OKM:n liikuntahankkeen raportissa.

MOVA-juhlat Kontulan palvelukeskuksessa

Eläkeläiset ry:n monikulttuurisen toiminnan alkamisen aikoihin vuonna 2007 Helsingissä perustettiin sosiaaliviraston nimeämä yhteistyöryhmä MOVA (monikulttuuriset vanhukset).

Työryhmä aloitti ikäihmisten monikulttuuristen juhli-

en järjestämisen kahden vuoden välein Helsingin eri palvelutaloissa. Vuonna 2012 juhla järjestettiin Kontulan palvelukeskuksessa. Teemme yhdessä-hankekoordinaattori oli juhlan järjestelytoimikunnan jäsen. Teemme yhdessä -hanke esitteli messuosastolla Eläkeläiset ry:n monikulttuurista toimintaa. Hankkeen kautta juhlan ohjelmassa olivat mukana Kontulan Eläkeläiset ry:n sketsiryhmä, lauluryhmä ja monikulttuurinen voimisteluryhmä. Hanketyön ansiosta paluumuuttajanaisten ryhmä ”Ystävyyden laulajat” tuotti ohjelmaan tanssin ja laulun yhdistelmäesityksen. Esitys oli luotu Seinäjoen kulttuurikilpailuja varten, jota on kuvattu OKM:n liikuntahankkeen raportissa. Tampereen monikulttuurinen tapahtuma järjestettiin MOVA-messujen mallia hyödyntäen (kuvattu kappaleessa 5.2.1).

Pääkaupunkiseudun ja Turun yhteistyö

Eläkeläiset ry:n Varsinais-Suomen aluejärjestö järjesti tammikuussa 2012 matkan Espooseen Helinä Rautavaaran ”Mapuche -Chilen elävät juuret”- näyttelyyn. Matkan organisoimisesta Turussa vastasivat hankeaktiivit. Retkelle osallistui 45 henkeä, josta 18 oli uussuomalaisia. Ikämaahanmuuttajat tavoitettiin Daisy-Eläkeläiset ry:n kautta. Museovierailun jälkeen retkeläiset kutsuttiin Kontulan Eläkeläiset ry:n vieraiksi. Heille tarjottiin lounasta ja sen jälkeen laulettiin yhteislauluja. Järjestelyistä vastasi Kontulan Eläkeläiset ry.

Vuosina 2011 ja 2012 venäjänkieliset ikänaiset Espoosta tulivat Naantalin Kesärannan leirikeskukseen Viherlaakson-Karakallion maahanmuuttajajäsenen opastuksella. Tästä virisi leiriyhteistyötä pääkaupunkiseudun ja Turun seudun yhdistysten välille. Leirin kustannukset katettiin OKM:n liikuntahankkeesta ja osallistujien määrät on kerrottu liikuntahankkeen raportissa.

Turun seudun ja pääkaupunkiseudun paluumuuttajien suhteita on vahvistettu Eläkeläiset ry:n käsityökurssilla Kuntorannassa, johon Espoosta, Helsingistä ja Turusta osallistui kaksi ikänaista. Turusta paluumuuttajat kulkivat Varkauteen Turun Eläkeläiset ry:n käsityövastaavan opastamina. Käsityökurssille osallistumisen tavoite oli oppia käsityötaitojen lisäksi kantaväestön eläkeläisten omaehtoista toimintaa ja viedä yhdistystoiminnasta ideoita oman kotikaupungin maahanmuuttajaikäihmisille.

Yhteistoiminnan lisäksi Turun Daisy Eläkeläiset ry osallistui huhtikuussa 2011 Varsinais-Suomen aluejärjestön 40-vuotisjuhlaan ja elokuussa 2011 Varsinais-Suomen aluejärjestön kesäpäiville Raision Huvilintuun. Lisäksi Daisy-Eläkeläiset ry:stä osallistui 8-11 henkeä kolme kertaa vuodessa, sekä vuosina 2011 että 2012, Raision Seudun Eläkeläiset ry:n matkoille ja laivaristeilyille. Raision Seudun Eläkeläiset ry:n puheenjohtaja on tukenut Daisy Eläkeläiset ry:n yhdistystoimintaa ja toiminut sen tilintarkastajanaan Hanketoiminnan aktiivit ja hankekoordinaattori osallistuivat keväällä 2012 Daisy Eläkeläiset ry:n Kota-hankkeen avajaisiin Kotikunnaksen palvelutalossa.

6.Hankkeen tulokset ja vaikutus

Eläkeläiset ry:n monikulttuurisen työn jatkohankkeessa luotiin toimintamalli, miten paikallisyhdistykset pääsevät aloittamaan yhteistoimintaa uussuomalaisten kanssa omilla alueilla.

Siihen tarvitaan työryhmän perustamista yhdistykseen, suhteiden solmimista paikallisiin maahanmuuttaja ja kotouttamistyötä tekeviin järjestöihin sekä kunnallisiin sosiaali- ja vanhustyöntekijöihin. Yhteistoiminnan lähtökohtana ovat suunnittelukokoukset, joissa kartoitetaan toimijoiden vahvuuksia, osaamista ja tunnustellaan uussuomalaisten tuen tarvetta. Eläkeläiset ry:n yhdistysten vapaaehtoisten toimintaa tuetaan monikulttuurisuustukihenkilökoulutuksilla.

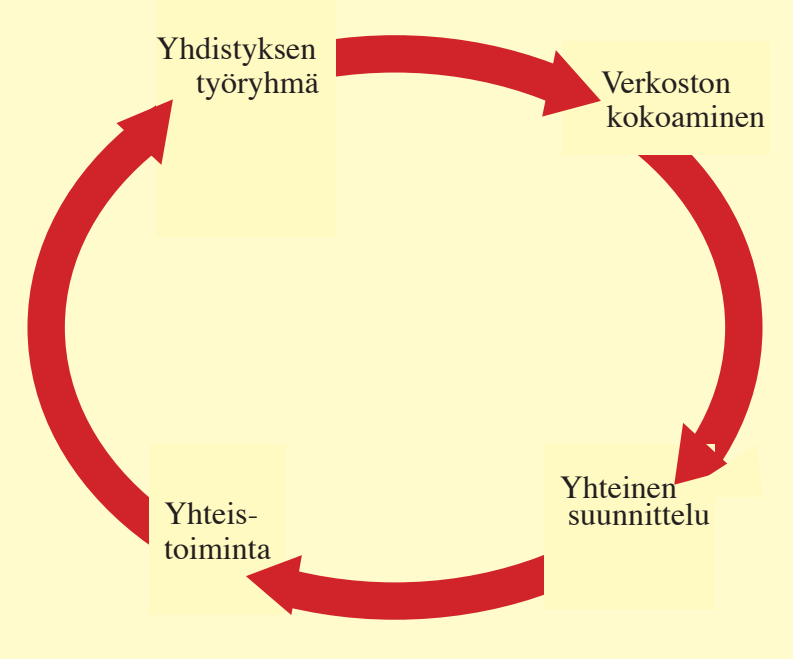

Yhteistoiminnan järjestämisen kehä

Hanketyöstä saatuja tuloksia ja vaikutuksia tarkastellaan tässä raportissa kolmella tasolla: järjestön, paikallisyhdistyksien ja jäsenien henkilökohtaisella tasolla. Ensimmäisellä, järjestön tasolla, luotiin hanketyön tuloksena uusi koulutuskokonaisuus: yhdistyksen monikulttuurisuuden tukihenkilökoulutus. Koulutuksen avulla saatiin 15 tukihenkilöä viidelle eri alueelle, mikä oli hanketyön hieno saavutus.

Koulutusta varten koottiin tilastoja ja kirjoitettiin uutta, ikäihmisille sopivaa aineistoa suvaitsevaisuuden ja monimuotoisuuden käsittelemiseksi. Lisäksi moninaisuutta alettiin ottaa systemaattisemmin huomioon järjestötyön eri lohkoilla, kuten strategioissa, koulutuksessa ja tapahtumien järjestämisessä. Järjestön tiedotuksessa pidettiin jatkuvasti monikulttuurisuusteemaa jatkuvasti yllä.

Toisella, paikallisella tasolla perustettiin kolmessa yhdistyksessä monikulttuuriset työryhmät, joista kahdessa puheenjohtajana toimii järjestön paikallisyhdistyksen puheenjohtaja. Eri alueiden paikallisyhdistyksissä syntyi uusia monikulttuurisia toimintamuotoja, kuten keskustelukerho yhteistyössä koulutuskeskuksen kanssa, ikäihmisten monikulttuurinen juhlapäivä, paneelikeskustelu arvokkaasta ikääntymisestä, MoniNetin yhteistyöprojekti ikämiesten liikunnasta (kuvattu OKM liikuntahankkeen raportissa), paluumuuttajanaisen vetämä terveyskerho, uussuomalaisten vierailut yhdistysten viikkokerhoissa puhujina sekä osallistujina. Leirejä järjestettiin neljä.

Toiminnassa mukana olleissa yhdistyksissä oli tunnistettavissa asennemuutosta maahanmuuttajia sekä monikulttuurisuutta kohtaan. Halu jatkaa yhteistoimintaa uussuomalaisten kanssa on hankevuosien aikana vahvistunut. Monikulttuurinen toiminta on opittu näkemään luontevana osana omaa yhdistystoimintaa. ” Työryhmämme on kuitenkin yksimielinen toiminnan tärkeydestä ja jatkotoimintojen tärkeydestä!” Paikallisyhdistysten tasolla tehtyä työtä on huomattu omissa kunnissa. Yhdellä paikkakunnalla Eläkeläiset ry:n kunnan myöntämä toimintatuki nousi monikulttuurisen toiminnan ansiosta. Toisella paikkakunnalla kaupungin sosiaaliviraston työntekijät antoivat Eläkeläiset ry:n paikallisyhdistykselle kiitosta ruohojuuritasolla ikääntyneille maahanmuuttajille annetusta tuesta. Heidän näkemyksen mukaan virastoissa tehtävä työ jää ikääntyneille maahanmuuttajille liian viralliseksi ja taas vapaehtoiset eläkeläiset antavat enemmän inhimillistä tukea.

Hankealueiden toiminnasta saadun palautteen perusteella leireillä ja muussa toiminnassa yhdessä toimiminen on voimannuttanut mukana olleita ikämaahanmuuttajia. Joissakin perheissä yhdistystoimintaan vierailulle on tullut mukaan myös aikuinen lapsi, ikäihmisiä on hakeutunut kielikursseille ja aikaisemmin näkyvissä olleet masennusoireet ovat lievittyneet. Kohtaamisista saadut positiiviset muutokset heijastuvat oman perheen lisäksi myös omaan etniseen yhteisöön.

Henkilökohtaisella tasolla on palautteissa kuvattu muutosta, jota uussuomalaisten kanssa yhdessä toimineet paikallisyhdistysten jäsenet ovat havainneet.

Otteita Tampereen käsityökerhon palautekeskustelusta:

”Keskustelutilaisuudet saivat häviämään maahanmuuttajia väheksyvän asenteen. Itselänikin oli melkoisia ennakkoluuloja - voisin sanoa, että rasistisia ajatuksia - mutta nyt ajattelen toisin. Toiminnallisuus ja asenneilmaston muuttaminen ovat tärkeitä asioita. Meillä on muutosvoimaa. Kun ihminen saa toimia, niin asenne lähtee muuttumaan. Homman jatkaminen kuuluu meidän toimintakuvioomme.”

Raision Seudun Eläkeläiset ry:n järjestämä leiri Naantalin Kesärannassa on muodostunut jo perinteeksi.

7. Tiedotus ja toiminnan näkyvyys

Tiedotuksen tärkein tehtävä oli levittää pääkaupunkiseudulta saatuja kokemuksia uussuomalaisten ikäihmisten yhteistoiminnasta uusille hankealueille Itä-, Länsi-, Pohjois- ja Keski-Suomeen. Eläkeläiset ry:n sisäisten viestintäkanavien lisäksi paikallislehtiä informoitiin monikulttuurisista ikäihmisten tapahtumista ja yhteiskerhoista. Toukokuussa 2011 Turun Tienoossa julkaistiin artikkeli Varsinais-Suomen aluejärjestön liikuntapäivästä, jossa oli mukana inkerinsuomalaisia. Tammikuussa 2012 Karjalainen-lehti kertoi Teemme yhdessä -hankkeesta ja haastatteli Joensuun Eläkeläiset ry:n tukihenkilöitä. Rovaniemen Eläkeläiset ry:n terveyskerhosta uutisoitiin Kansan Uutisissa keväällä 2012 ja Tampereella Hervannan Sanomat uutisoi sekä monikulttuurisen ikäihmisten juhlan että kunnallisvaalien liittyvän paneelikeskustelun. Tampereen tapahtumista annettiin etukäteen lehdistötiedote ja monikulttuurisesta ikäihmisten juhlasta painettiin lentolehtinen. Jyväskylän paikallislehdestä sai lukea Monikko ry:n tanssiryhmästä ja yhteistoiminnasta Jyväskylän Eläkeläiset ry:n kanssa.

Teemme yhdessä -hankekoordinaattori vieraili Pakolaisapu ry:n burmalaisten ikäihmisten ryhmässä Vantaan Hakunilassa. Ylen radiotoimittaja teki burmalaisista ikäihmisistä, Pakolaisavun sekä Eläkeläiset ry:n työstä ohjelman, joka esitettiin 3. maaliskuuta 2012 Yle Radio 1:n Ajankohtaisessa Ykkösessä. Ohjelma on kuunneltavissa Yle Areenalta nimellä ”Vertaistukea maahanmuuttajille”.

7.1 Näkyvyys järjestön sisällä

Teemme yhdessä -hankkeen tapahtumista eri paikkakunnilla sekä uussuomalaisten ikäihmisten tuen tarpeesta kirjoitettiin Eläkeläinen-lehdessä kahden vuoden aikana 14 juttua. Viisi jutuista oli yhdistysten lähettämiä. Niissä kerrottiin muiden tapahtumien yhteydessä toiminnasta uussuomalaisten kanssa. Lisäksi yhteisestä liikuntatoiminnasta julkaistiin Eläkeläinen-lehdessä artikkeleita, jotka on raportoitu OKM:n rahoittaman liikuntahankkeen selvityksessä. Teemme yhdessä -hankkeen toiminnat ja tavoitteet olivat nähtävissä Eläkeläiset ry:n www-sivuilla.

Monikulttuurinen toiminta näkyi järjestön käsityö- ja liikuntakoulutuksissa, jossa uussuomalaisia oli mukana. Lisäksi hanketoiminnan ansiosta 14 ikämaahanmuuttajaa osallistui kesäkuussa 2011 järjestön Kulttuuri- ja retkeilypäiville Savonlinnaan ja 16 henkeä (Helsingistä ja Jyväskylästä) osallistui marraskuussa 2012 Seinäjoella järjestettyyn Veteraanien kulttuurikilpailuun. Syksyllä 2012 Eläkeläiset ry:n ”Eläkeläiset pinnalla” -jäsenristeilyllä Teemme yhdessä -hanke esitteli toimintaansa messuosastolla. Uussuomalaisten osallistumisella Eläkeläiset ry:n valtakunnallisiin tapahtumiin monikulttuurinen toiminta tuli näkyväksi myös hankealueiden ulkopuolisille yhdistyksille.

7.2 Näkyvyys järjestön ulkopuolella

Teemme yhdessä -hankekoordinaattori osallistui pääkaupunkiseudun maahanamuuttotyö-verkostoihin, kuten MOVA-työryhmä, Veto-verkosto ja IkäMA-MU-verkosto. Kaksi kertaa kokoontui myös venäjänkielisten ikäihmisten verkosto. Verkostotyöskentely mahdollisti Teemme yhdessä -hankkeessa luotujen käytäntöjen levittämisen muille järjestöille.

Eläkeläiset ry:n yhdistysten jäsenille tarkoitetun tukihenkilökoulutuksen kokemuksia jaettiin Invalidiliitto ry:n monikulttuurisuuskummi-koulutuksen suunnittelutyöryhmässä. Teemme yhdessä hankekoordinaattori kutsuttiin yhdeksi kouluttajaksi Invalidiliiton Mamukummi -koulutukseen.
Eläkeläiset ry:n monikulttuurinen toiminta oli esillä messuilla ja seminaareissa. Huhtikuussa 2012 järjestettiin Jyväskylässä eläkeläisjärjestöjen yhteistyönä ”Ilolla ei ole ikää” - messu- ja seminaaritapahtuma. Teemme yhdessä -hanke oli esillä messuosastolla. Lisäksi hanketoiminta oli esillä Vanhustyön Keskusliiton seminaarissa ”Eloisa ikä - vuosista viis” - Seminaari positiivisen ikääntymisen puolesta 10.10.2012.
Veto-verkoston ja Metropolia-Ammattikorkeakoulun yhteistyönä kehitettiin AMK:n sosionomi-opiskelijoille tarkoitettu vapaavalintainen kurssi ”Ajankohtaista moniammatillisessa maahanmuuttajatyössä”. Kurssin tavoite on jakaa järjestöjen monikulttuurista osaamista tuleville sosionomeille. Opetuksen sisällöstä vastasivat mukana olevat seitsemän järjestöä. Eläkeläiset ry ja Vanhustyön Keskusliitto vastasivat yhdestä neljän tunnin opetuskokonaisuudesta, joka käsitteli ikämaahanmuuttajien tuen tarvetta. Eläkeläiset ry:n järjesti lisäksi neljän tunnin tuokion Malmin työväentalossa, jossa opiskelijat saivat tutustua kantasuomalaisten ja ikämaahanmuuttajien liikunnalliseen yhteistoimintaan.

Eläkeläiset ry:n ikäihmisiä integroiva Teemme yhdessä -hanketoiminta on tullut tutuksi Euroopan ENIEC-ikämaahanmuuttajaverkostossa. Verkosto yhdistää 120 toimijaa 12 eri maasta. Keväällä 2012 Teemme yhdessä -hankekoordinaattori valittiin ENIEC:in johtokuntaan. Hankkeesta lähetettiin tietoa EU:n Aktiivinen ikääntyminen -teemavuoden eurooppalaisille nettisivuille.

8. Hanketoiminnan arviointi

8.1. Arvioinnin tehtävät

Teemme yhdessä -hankkeelle laadittiin yhteistyössä Laurea-AMK:n kanssa arviointisuunnitelma, jossa hanketyön arvioinnin tavoitteeksi asetettiin:
– tukihenkilökoulutuksen vaikutuksen seuraaminen
– yhteistoiminnan kokemusten talteen kerääminen
– hankeprosessin tukeminen itsearvioinnin avulla

Arvioinnin kohteena oli alueilla toteutettu yhteistoiminta, osallistujien ja järjestäjien kokemukset sekä osallistujien tavoittaminen. Tukihenkilökoulutuksessa arvioitiin koulutuksen antamia valmiuksia yhteistoiminnan järjestämiseksi ja monikulttuurisuusosaamisen kasvua. Lisäksi arvioinnin kohteena oli itse hankeprosessi, kuten työn suunnittelu, tavoitteiden seuraaminen ja monikulttuurisen työn näkyvyys järjestön kaikilla tasoilla.

8.2 Koulutuksen arviointi

Koulutuksen arviointi keskittyi seuraaviin asioihin:

–onko monikulttuurinen osaaminen lisääntynyt mukana olevissa yhdistyksissä
– tehdäänkö jotain toisin kuin ennen hanketta puheen ja/tai toiminnan tasoilla
– mitä valmiuksia koulutus antoi osallistujille

8.2.1 Koulutuksen palaute

Ensimmäinen ja toinen lähijakso

Kahden ensimmäisen lähijakson jälkeen osallistujilta pyydettiin kirjallista palautetta KSL:n verkko-opiston sivuille. Ensimmäisen jakson lopussa osallistujilta kysyttiin, mitä he olivat jaksolla oppineet, miten ryhmä toimii ja pyydettiin muita terveisiä kouluttajille. Toisen jakson jälkeen pyydettiin kirjoittamaan, miten opittu liitetään osaksi omaa toimintaa tukihenkilönä.

Ensimmäisen jakson jälkeen palautteita saatiin lähes kaikilta osallistujilta, toisen jakson jälkeen annettiin palautteita vähemmän. Osalle koulutettavista kirjallinen palautteiden antaminen ei ollut luontevaa, varsinkaan maahanmuuttajataustaisille. Kolmannella jaksolla palaute kerättiin keskustellen ja siitä kirjoitettiin muistio. Lisäksi koulutuksen arviointi toteutettiin kyselylomakkeilla ennen ja jälkeen lähijaksoja.

Lähijaksoilta saadun palautteen perusteella ensimmäisellä jaksolla opittiin kartoittamaan oman alueen monikulttuurisuustoimijoita ja saatiin käsitys, miten yhteistoiminnan voi aloittaa ja kuinka paljon yhteistyötä se vaatii. Vaikka ensimmäinen lähijakso innosti ja motivoi, se muistutti myös tosiseikoista ja mahdollisista ongelmista. Ensimmäisellä lähijaksolla nousi esille tarve tuntea yhdenvertaisuuslaki ja sen vaikutus järjestötoimintaan. Yksi koulutettavista oli tutustunut myöhemmin, toisen lähijakson jälkeen, oman kaupunkinsa yhdenvertaisuussuunnitelmaan. Oppimistulos oli, että tällaisesta asiantuntemuksesta voi saada työkalun edunvalvontaan.

Otteita palautteista:

”Saimme ajatuksen siitä, miten nyt eteenpäin. Yhteistyötä tarvitaan tämän asian sujumiseksi.”

”Oman yhdistyksemme ryhmä rohkaisi muita toimintaan alku-ujostelun jälkeen ja ryhmän yhteishenki oli hyvä. Itseni kohdalla täyttyivät kurssin odotukset: saada kuulla eri paikkakuntien kokemuksista, toimimisesta maahanmuuttajien kanssa ja siellä syntyneistä toiminnan käynnistymisen muodoista ja sisällöistä. Onnistuneita olivat myös tunteiden ilmaisemiseen ja kommunikaation syntymiseen tähtäävät harjoitteet.”

”Paljon puhuttiin siitä, millaisia vaikeuksia hankkeemme käynnistäminen saattaa yhdistyksissä synnyttää. Vasta kotona jäin miettimään, olisiko koulutuksen tavoitteisiin pitänyt ottaa ”hankkeen myyminen omassa yhdistyksessä”. Silloin se olisi koulutussisältönä tarkoittanut, että olisimme puhuneet paljon myös siitä, miksi tämä ikääntyneiden maahanmuuttajien huomioon ottaminen on aivan keskeistä oman järjestömme arvojen mukaista toimintaa. Paljon faktaa jo näin alkuvaiheessa, jolla kaataisimme kumoon kaikki epäilijät ja arvostelijat.”

”Kurssilta sain paljon tietoa, ajattelemisen aihetta ja innostusta. Ryhmä on hyvä. Ihmiset ovat ilmiselvästi hankkeeseen sitoutuneita ja valmiita toimimaan tavoitteiden saavuttamiseksi. Hienoa!”

” Opimme keskusteluissa näkemään muidenkin näkökulmia asioihin ja että myös epäonnistuminen on mahdollista ja sallittua.”

”Onnistumista koimme siinä, että alun epävarmuus vaikean asian suhteen sai kiinnostuksen ja innostuksen lisääntymään. Törmäämme jatkuvasti kriittisiin arvosteluihin myös oman yhdistyksemme puitteissa. Jotta pystymme puuttumaan niihin, tarvitsemme asiallista ja kattavaa tietoa maahanmuuttajien asemasta maassamme sekä heidän sosiaalisista ja lainsäädännöllisistä eduista. Vain faktatiedolla pystymme kumoamaan epäasiallisen kritiikin.”

Toisen lähijakson palautteissa näkyi, että osallistujille

Yhdessä -pilottihankkeen leirillä Nauvossa vuonna 2008 syntyi maahanmuttajanaisilla ajatus perustaa Daisy Eläkeläiset -yhdistys.

oli syntynyt käsitys, mistä kulttuurien monimuotoisuus on peräisin. Oli pantu merkille, että kulttuureissa on näkyvä ja näkymätön osa. Oli kuvattu omien ajatusten muutosta lähijakson aikana. Myös kokemusten vaihto yhteistoiminnoista eri alueiden välillä sai edelleen kiitosta. Toiminnallisten harjoitusten rinnalle toivottiin lähijaksojen ohjelmassa luentoja.

Omaa oppimista kulttuureista oli palautteessa kuvattu näin:

”Kaikissa kulttuureissa on näkyviä ulkoisia osia. Ne me näemme ja osaamme erotella. Suhtautuminen niihin tulee meidän omista tunteistamme eri kulttuureita kohtaan. Näitä ulkoisia piirteitä voimme hyväksyä tai sietää omien tuntemuksiemme mukaan. Tunnetaso voi olla neutraali tai kielteinen. Näkyvän ulkoisen osan lisäksi on näkymätön osa. Meillä kaikilla on oma alueemme, jonne muut eivät saa tulla. Se muodostuu kulttuurissa olevista tavoista ja ihmisen omista kokemuksista. Tämä näkymätön osa voi tuoda yllätyksellisiä ja arvaamattomia tilanteita.

Nämä asiat on opittava ymmärtämään ja osattava varautua yllättäviin tilanteisiin. On hyväksyttävä erilaiset ulkoiset ja näkymättömät erot ja opeteltava sietämään niiden aiheuttamat ristiriidat. Kaikkea ei pidä hyväksyä, koska meillä jokaisella on omia periaatteita.”

”Mistä tunteet ja asenteet tulevat, oli hyvä nähdä jäävuorena. Siinä huomasi oman tilansa, joka todella muuttui kurssin aikana. Kiitos siitä.”

”Käytännön tilanteiden ratkaisuihin tuli myös uutta. Kokeilin jo käytännössä hyvin henkilökohtaista kutsua meidän käsityökerhoomme. En tiedä, auttaako se.”

Väliarviointi oppilaille

Toisen lähijakson jälkeen koulutettaville lähetettiin postitse oppimisen välipalaute, johon koottiin kahden ensimmäisen jakson kirjalliset palautteet ja kouluttajien havainnoinnit opetustilanteista sekä osallistujien kirjoituksia sähköisestä oppimisalustasta.

Väliarvioinnissa tarkasteltiin toimintataitojen lisääntymistä, tietojen saamista monikulttuurisuudesta ja ikääntyneistä maahanmuuttajista sekä osallistujien vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Tulokset osoittivat, että kahden lähijakson jälkeen kaikissa mukana olevissa yhdistyksissä oli saatu lisää tietoa ja opittu entistä paremmin luomaan yhteyksiä oman paikkakunnan maahanmuuttajiin. Jokaisessa näistä yhdistyksistä oli saatu kokemusta yhteistoiminnan järjestämisestä ikämaahanmuuttajien kanssa.

Koulutettavien toimintavarmuus oli kasvanut. Tukihenkilökoulutus antoi käytännön apua toiminnan käynnistämiselle hankealueilla. Pelot vähentyivät, moni asia, joka ennen näytti isolta, oli asettunut erilaisiin mittasuhteisiin. Lähijaksot olivat nostaneet esille myös monikulttuurisen toiminnan vaikeuksia ja mahdollisia ongelmia. Väliarviointiin kerättiin li-

säksi tietoa siitä, mitä opetuksessa koettiin hyvänä ja mihin opetuksessa toivottiin muutosta. Väliarviointiin kirjattiin koulutettavien toiveita huomioon otettaviksi viimeisellä lähijaksolla. Väliarviointi lähetettiin kesäkuussa 2012 kaikille tukihenkilöille.

Kolmas lähijakso

Kolmas lähijakso kokosi vuoden aikana käydyt keskustelut ja alueelliset hanketoiminnat yhteen. Osallistujien mukaan se oli opetuksen osalta paras jakso: rauhallinen keskustelu ja asioiden pohtiminen mahdollisti yhteenvetojen tekemisen koulutuksesta.

Otteita palautekeskustelusta:

”Aluksi tuntui kuin olisi pimeässä tunnelissa mutta nyt näkyy valoa.”

” Hankkeen hienoimpia saavutuksia on, että kun tiukimmat maahanmuuttajavastaiset ihmiset saadaan mukaan toimintaan, he avaavat silmänsä. Puheet eivät auta.”

”Niistä pienistä asioista tulee loppupeleissä isoja ja merkittäviä.”

”Vaikka olen toiminut maahanmuuttajien kanssa pitkään, koulutuksen kautta on valjennut vähitellen, miten heikossa asemassa ja väliinputoajia he saattavat todella olla.”

”Alusta asti olen ajatellut, että yhdistys on tässä toiminnassa ensin ja sitten me tukihenkilöt, joilla on valmiudet tukea uussuomalaisia.”

”Koulutuksen tavoitteissa on kuvattu yksilötason kasvu ja kehittyminen, mutta yksilöllinen kehitys heijastuu ympäristöön ja hyödyttää koko yhdistystä ja järjestöä.”

Yhdistyksissäkin oli tapahtunut asennemuutosta, mutta oli kuitenkin vielä monia, jotka vastustivat monikulttuurista toimintaa yhdistyksissä. Muutos vaatii palautteiden mukaan lisää aikaa ja alueellista toimintaa. Koulutus voimaannutti, mutta lähijakson jälkeen monella koulutettavalla huoli jaksamisesta monikulttuurisen työn parissa palasi.

8.2.2 Koulutuskyselyn tulokset

Tukihenkilökoulutuksen alussa ja lopussa lähetettiin KSL:n laatima kysely lähijaksoille osallistujille. Ensimmäiseen kyselyyn vastattiin ensimmäisen lähijakson yhteydessä ja siihen vastasi 15 koulutettavaa. Toinen kysely täytettiin viimeisen lähijakson jälkeen loka-marraskuussa 2012. Kyselyyn vastasi 14 henkeä. Kyselyn perusteella kulttuuritietoudessa oli koulutuksen aikana tapahtunut muutosta. Muiden kulttuurien tuntemuksen koettiin parantuneen, mutta oman kulttuurin osalta muutos oli päinvastainen: oman kulttuurin tuntemus nähtiin aiempaa heikommaksi. Koulutus auttoi tunnistamaan oman kulttuurin pohjalla olevia arvoja sekä tuleman tietoiseksi siitä, että oma käyttäytyminen on kulttuurisidonnaista. Koulutuskysely osoitti, että ikämaahanmuuttajien tukeminen nähdään tärkeänä osana Eläkeläiset ry:n toimintaa ja kaikki koulutukseen osallistujat vastasivat, että se on tulevaisuuden työtä. Lisäksi osallistujat toivoivat vastaavaa koulutusta omille paikkakunnilleen.

Edunvalvontakysymyksiin kirjalliset vastaukset osoittivat koulutuksen vaikuttaneen positiivisesti ja siinä havaittiin selkein oppimistulos. Koulutuskyselyn grafiikasta on siksi valittu malliksi edunvalvonnan tuntemusta kuvaavat vastausjakaumat.

Arvioi kuinka hyvin tunnet maahanmuuttajien edunvalvontaa?

1 = erittäin huonosti
2 = huonosti
3 = en hyvin enkä huonosti
4 = hyvin
5 = erittäin hyvin

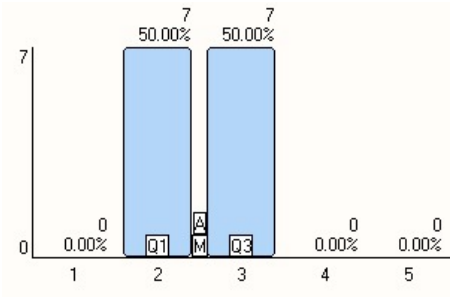

2011 (keskiarvo 2,5)

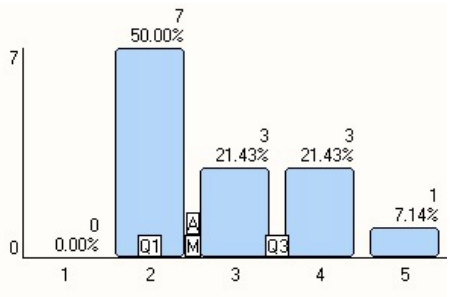

2012 (keskiarvo 2,86)

Koulutukselle asetettujen tavoitteiden saavuttaminen palautteiden valossa

Koulutukselle asetetut tavoitteet olivat: valmiuksien antaminen yhteistoimintaan, opettaa tuntemaan monimuotoisuutta, parantaa vuorovaikutustaitoja, edesauttaa sekä järjestön sisäisten että yhdistysten paikallisten verkostojen syntymistä, antaa ikämaahanmuuttajien edunvalvontaa tukevia tietoja sekä tukea koulutettavia asenteellisuuden kohtaamisessa. Palautekeskustelun pohjalta voi todeta, että koulutus on antanut valmiuksia järjestää monikulttuurista yhteistoimintaa. Jokaisella hankealueella oli vuonna 2012 järjestetty yhteistoimintaa.
Vuorovaikutustaitojen muutosta koulutuskysely ei osoittanut. Palautekeskusteluissa moni puhui toisaalta pelkojen vähentymisestä, mikä vaikuttaa siten, että monikulttuurisissa tilanteissa toimijat voivat tuntea itsensä rauhallisemmiksi. Se helpottaa myös asenteellisuuden kohtaamista. Tunteiden kohtaaminen ja tunnistaminen on vaikeaa ja se myös pelotti etukäteen.

Opintoalustan palautekeskusteluista voi päätellä, että järjestön sisäinen monikulttuurisuusverkosto on kehittynyt. Toisten tukihenkilöiden toimintaa ja keskusteluja pidettiin tärkeinä ja niistä otettiin vinkkejä omaan toimintaan. Kirjallisten vastausten perusteella ei voi päätellä, miten paikalliset verkostot ovat kehittyneet. Alueilla on joka tapauksessa järjestetty yhteistyöpalavereja ja tukihenkilöt pitivät hankeen toimintojen myötä yllä kontakteja maahanmuuttotyöntekijöihin tai ikämaahanmuuttajiin. Yleisesti tukihenkilökoulutus koettiin tarpeelliseksi: ”koulutustapaamiset ovat voimaannuttavia, niiden merkitys on tuntuva.”

8.3 Hankeprosessin arviointi

Teemme yhdessä -hanketoiminta jouduttiin supistamaan RAY:n sille myöntämän rahoituksen antamien mahdollisuuksien mukaiseksi. Myönnetty hankerahoitus oli puolet haetusta. Supistetussa suunnitelmassa asetettiin tavoitteeksi järjestää monikulttuurista yhteistoimintaa kahdella paikkakunnalla sekä kouluttaa kulttuuritutoreita eli yhdistysten monikulttuurisuustukihenkilöitä.

Uusia alueita, toimintamuotoja ja -malleja

Teemme yhdessä -hankkeen käynnistyttyä hanketoiminnan piiriin tuli kuitenkin neljä uutta aluetta ja OKM:n rahoittaman liikuntahankkeen myötä alkuperäisiin suunnitelmiin lisättiin vielä toiminta Jyväskylässä. Myös pääkaupunkiseudulla ja Turussa yhteistoiminta kehittyi edelleen paikallisyhdistysten vetämänä. Toiminnassa mukana olevat alueet sijoittuivat maantieteellisesti tasaisesti Itä-, Pohjois-, Länsi-, Keski-Suomeen sekä pääkaupunkiseudulle. Määrällisesti alueellisten yhteistoimintojen osalta hanketavoitteet ylittyivät.

Hankkeen tarkoitus oli luoda järjestelmällisesti uutta konkreettista toimintaa pilottihankkeessa tuotettujen mallien pohjalta ja siinä kokeiltujen menetelmien avulla. Systemaattinen suunnittelutyö uusilla paikkakunnilla mallinnettiin yhä uudelleen sovellettavaksi. Pilottihankkeen menetelmien lisäksi Teemme yhdessä -hankkeessa syntyi uusia toimintamuotoja. Vastuu yhteistoimintojen ideoinnista voitiin tukihenkilökoulutuksen avulla osittain siirtää hankekoordinaattorilta paikallisyhdistysten työryhmille.

Monikulttuurinen toiminta oli hankkeessa jaettu kolmeen tasoon. Henkilökohtaisella sekä paikallisyhdistysten tasolla annettiin suoraa tukea lähellä asuville ikämaahanmuuttajille. Toiminta perustui vapaaehtoisten taidoille, joita koulutuksen kautta vahvistettiin. Itse mielekkän toiminnan suunnitteleminen ja järjestäminen ei tuottanut alueilla ongelmia. Sen sijan oman yhdistyksen sisällä vastustuksen kohtaaminen oli monelle vapaaehtoiselle raskasta. Toiminnan kasvamisen myötä kasvoi myös vapaaehtoisten oma-aloitteisuus.

Järjestön tasolla onnistuttiin monikulttuurisuus saamaan esille enitein koulutuksissa ja tapahtumissa, johon maahanmuuttajat osallistumivat. Eläkeläinen-lehden Teemme yhdessä -hankketta uutisoimalla tavoitettiin laaja jäsenkunta . Järjestön tuottamissa aineistoissa onnistuttiin saamaan ikämaahanmuuttajien näkökulmia esille, kuten ikäpoliittisessa asiakirjassa ja opintoaineistossa Ajatusten helminauha. Siinä otettiin kantaa ikääntyneiden maahanmuuttajien hyvän arjen puolesta. Hankkeen loppuluolella alkoi Eläkeläiset ry:ssä tehty työ näkyä myös muille kansalaisjärjestöille, kuten Invaliidiliitto, Eläkkeensaajat ja TUL. Jotta monikulttuurisuus näkyisi tarpeeksi järjestön kaikilla toiminnanlohkoilla, siihen tarvitaan aikaa, henkilöresursseja ja koulutusta.

Koulutus tuki paikallisten työryhmien syntymistä ja toi muutosta asenteisiin

Monikulttuurisuus-tukihenkilökoulutus, joka luotiin paikallisyhdistysten toiminnan tueksi, jouduttiin rakentamaan kokonaan itse, koska ikäihmisille sopivaa suvaitsevaisuus ja monikulttuurisuuskoulutusta ei ole aikaisemmin tehty. Sekä palautteen pohjalta että kouluutajan oman arvion mukaan koulutus oli pääasiallisesti toimiva mutta osa sisältöja käsittelevistä harjoituksista tarvitsee jatkossa muokkausta. Koulutuksen alussa ja lopussa toteutettu kysely, jolla pyrittiin mittaamaan koulutuksen tuomaa muutosa, ei ollut kaikilta osiin toimiva. Lähijaksojen jälkeisten kirjallisten palautteiden sekä viimeisen jakson suullisessa palauteissa mukaan muutos oli selkeästi havaittavissa, mikä koulutuskyselyssä kuitekaan ei näkynyt. Jatkossa on tarve kehittää arviointimenetelmiä tällä osin..

Koulutus tavoitti vapaaehtoisia tukihenkilöitä viideltä

alueelta ja sen tuloksena syntyi Eläkeläiset ry:n sisäinen monikuttuurisuusverkosto, mikä oli yksi jatkohankkeen tavoite. Lisäksi kokemusten vaihto koulutuksessa tuotti monia hyviä käytäntöjä, joita hankealueilla kehitettiin. Hyvistä käytännöistä kootaan jatkossa opas monikulttuurisen toiminnan juurruttamisen tueksi. Tukihenkilöiden tapaamisia tarvitaan tulevaisuudessakin, koska uusia monikulttuurisuudesta kiinnostuneita paikallisyhdistysten jäseniä tulee toimintaan mukaan. Jo toiminnassa mukana olevien yhdistysten kokemukset ovat vertaistukena uusille yhdistykille.

Yksi tärkeimmistä jatkohankkeen tuloksista oli monikulttuurisuustyöryhmien syntyminen kolmeen paikallisyhdistykseen. Hanketoimintana alkuun saatettu monikulttuurinen toiminta vakiintuu työryhmien kautta pysyväksi osaksi paikallisyhdistysten muuta toimintaa. Työryhmien syntyminen yhdistyksiin oli oma-aloitteista eikä ne sisältynyt hankesuunitelmiin. Tätä voi pitää myönteisenä oheisvaikutuksena.

Paikallisia verkostoja ja oppilaitosyhteistyötä

Teemme yhdessä -hanke vaikutti neljällä alueella paikallisten, kolmannen sektorin ja kunnan työntekijöiden verkostojen syntymiseen. Näissä verkostoissa vaihdettiin tietoja oman alueen ikämaahanmuuttajien tilaneesta ja tuen tarpeesta sekä verkoston yhteisvoimin järjestettiin ikäihmisille monikulttuuristatoimintaa. Syntyneet verkostot ovat melko hauraita ja niiden vakiintuminen riippuu siitä, otetaanko jatkossa uussuomalaisia ikäihmisiä huomioon ja järjestetäänkö kunnan toimeesta ikääntyneiden monikulttuurista toimintaa. Verkostojen haavoittavuus näkyi muutoksina pääkaupungiseudulla. Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveysviraston yhdistyminen sekä Vanhustyön Keskusliitto ry:n IkäMAMU -toiminnan uudelleen järjestelyt vaikuttivat ratkaisevasti siihen, että pisin yhteistyöverkosto ikämaahanmuuttajien tukemiseksi hajosi. IkäMAMU -toiminnan reorganisoinnin seurauksena ei ole enää tehokasta, koko Suomea kattavaa kanavaa, jonka avulla levitettiin tietoa monikulttuurisen ikäihmisten toiminnasta.

Hanketyön aikana syntyi Helsingissä ja Tampereella yhteistyö oppilaitosten kanssa. Yhteistyö mahdollisti opiskelijoille kansalaisjärjestön toimintaan tutustuminen ja monikulttuurisen hanketyön kokemusten levittämisen oppilaitoksiin. Ikämaahanmuuttajien palautteet yhteistoiminnasta ja kantaväestön kokemukset monikulttuurisuudesta elävöittivät oppiladen teoreettistä opiskelua siitä, miten uussuomalaisten ikäihmisten kotoutumista voidaan tukea.

Ikämaahnamuuttajien tavoittaminen

Teemme yhdessä -hankkeen tärkein mutta haastavin tehtävä oli tavoittaa ikääntyneitä maahanmuuttajia. Laajasta toiminta-alueesta johtuen osallistujien tavoittamisessa tehtiin yhteistyötä etnisten yhdistysten, maahanmuuttotyön viranomaisten ja sosiaalityöntekijöiden kanssa. Kaikilla alueilla tavoitettiin oikea kohderyhmä ja eri kansallisuuksia yhteistoiminnassa oli kymmenkunta. Koulutetut tukihenkilöt tekivät voimiensa mukaan myös paikallista etsivätyötä mutta pääsääntöisesti uussuomalaisia ikäihmisiä tavoitettiin verkostojen avulla. Hankkeen loppupuolella alkoi tulla verkostojen puolelta kyselyjä paikallisyhdistyksiin ja myös hankekoordinaattorille siitä, millaista toimintaa voisi Eläkeläiset ry:ssä olla ikämaahanmuuttajille tarjolla.

Hankkeen päätavoitteet saavutettiin ja osittain myös ylitettiin. Tietoisuus monikulttuuristen ikäihmisten tuen tarpeesta leviää hankkeen yhteistoimintojen kautta vuosi vuodelta laajemmalle sekä järjestön sisällä että myös yhteistyökumppaneille. Teemme yhdessä -jatkohanke on vakiinnuttanut Eläkeläiset ry:n tahtotilaa kehittää järjestöä monikulttuurisuuteen. Ikääntyneet maahanmuuttajat ovat yhteiskunnan näkymätön ryhmä, joka tarvitsee tukea ja rohkaisua kodin ulkopuoliseen osallistumiseen sekä valmennusta arjen ymmärtämiseen ja siinä selviämiseen. Osallisuus on parantanut toimintaan osallistuneiden maahanmuuttajien elämänlaatua ja ehkäissyt yksinäisyyden tunnetta sekä muita ongelmia.

Näitä opittuja monikulttuurisia taitoja Eläkeläiset ry:ssä tarvitaan juuri nyt, sillä toimijoita on vähän ja ikääntyneiden maahanmuuttajien määrä kasvaa. Monikulttuurisen toiminnan onnistumiseksi on synnytettävä keskinäinen luottamus toimintaan osallistujien välille, mikä on hidas ja vaativa prosessi. Aikaansaatua vaikutusta on nyt vahvistettava, jotta prosessi jatkuu. Tämä onnistuu vain konkreettisen ja järjestelmällisen toiminnan kautta. Toteutettujen yhteistoimintojen tarkastelu osoitti, kuinka helppo on isompienkin tapahtumien järjestäminen, jos monikulttuuristen ikäihmisten toiminalle löytyy kunnissa yhteinen ymmärrys. Toisaalta pitkäaikainenkaan yhteistyö kuntasektorin kanssa ei takaa organisaatiomuutoksissa ikäihmisten monikulttuurisentoiminnan säilymistä, kuten muutokset Helsingin verkostoissa näyttivät.

9. Liitteet

Liite 1

Toimintamuodot ja määrät 2011 ja 2012

Toiminta-alue/ toimintamuoto	kertoja	osallistujia	käyntikertoja yhteensä
Tampere			
Monikulttuurinen ikäihmisten juhla	1	300	
Vaalitapahtuma - paneelikeskustelu	1	35	
Käsityökerho	9	15	120
Keskustelukerho (TAKK)	17	30-40	450
Suunnittelukokouksia	10	12	80
Mukana järjestön koulutuksissa	3	3	9
Vierailuja etsisessä/paikallisyhdistyksessä	2	8	15
Rovaniemi			
Leiri	1	10	
Käsityökerho	16	22	82
Terveyskerho	18	20	360
Mukana yhdistyksen/aluejärjestön juhlassa	2	2-4	7
Suunnittelukokouksia	4	3	12
Mukana järjestön koulutuksissa	5	4	20
Vierailuja etsisessä/paikallisyhdistyksessä	6	2-3	14
Vaasa			
Leiri	1	14	
Vierailuja etnisessä/paikallisyhdistyksessä	5	5	12
Suunnittelukokouksia	12	7	45
Mukana järjestön koulutuksissa	3	3	9
Monikulttuurisuustapahtumat Vaasassa	2	2	4
Mukana yhdistyksen/aluejärjestön juhlassa	3	6	18
Joensuu			
Leiri	1	15	
Mukana yhdistyksen/aluejärjestön juhlassa	7	2-3	15
Suunnittelukokouksia	3	2-3	8
Mukana järjestön koulutuksissa	2	2	4
Vierailuja etnisessä/paikallisyhdistyksessä	6		
Turku			
Leiri	2	24/32	56
Mukana yhdistyksen/aluejärjestön juhlassa	3	6-12	28

Liite 1, jatkoa

Retkiä	9	45	110
Suunnittelukokouksia	4	3	12
Mukana järjestön koulutuksissa	5	3-5	17
Helsinki			
Monikulttuurinen ikäihmisten juhla	1	400	50
Suunnittelukokouksia/ MOVA verkosto	9	11	80
Mukana järjestön koulutuksissa	3	2-4	10
Vierailuja etnisessä/paikallisyhdistyksessä	6	4-8	48

Ikämaahanmuuttajat Eläkeläiset ry:n valtakunnallisissa tapahtumissa:

7. – 9.6.2011 Retkeilypäivillä Savonlinnassa 1 ryhmä (12 hlö Helsingistä)

1.-2.11.2011 Veteraanien kulttuurikilpailuissa Seinäjoella 2 ryhmää (10 hlö Helsingistä, 8 hlö Jyväskylästä)

Eläkeläiset ry:n Teemme yhdessä -hankkeen organisaatiokaavio

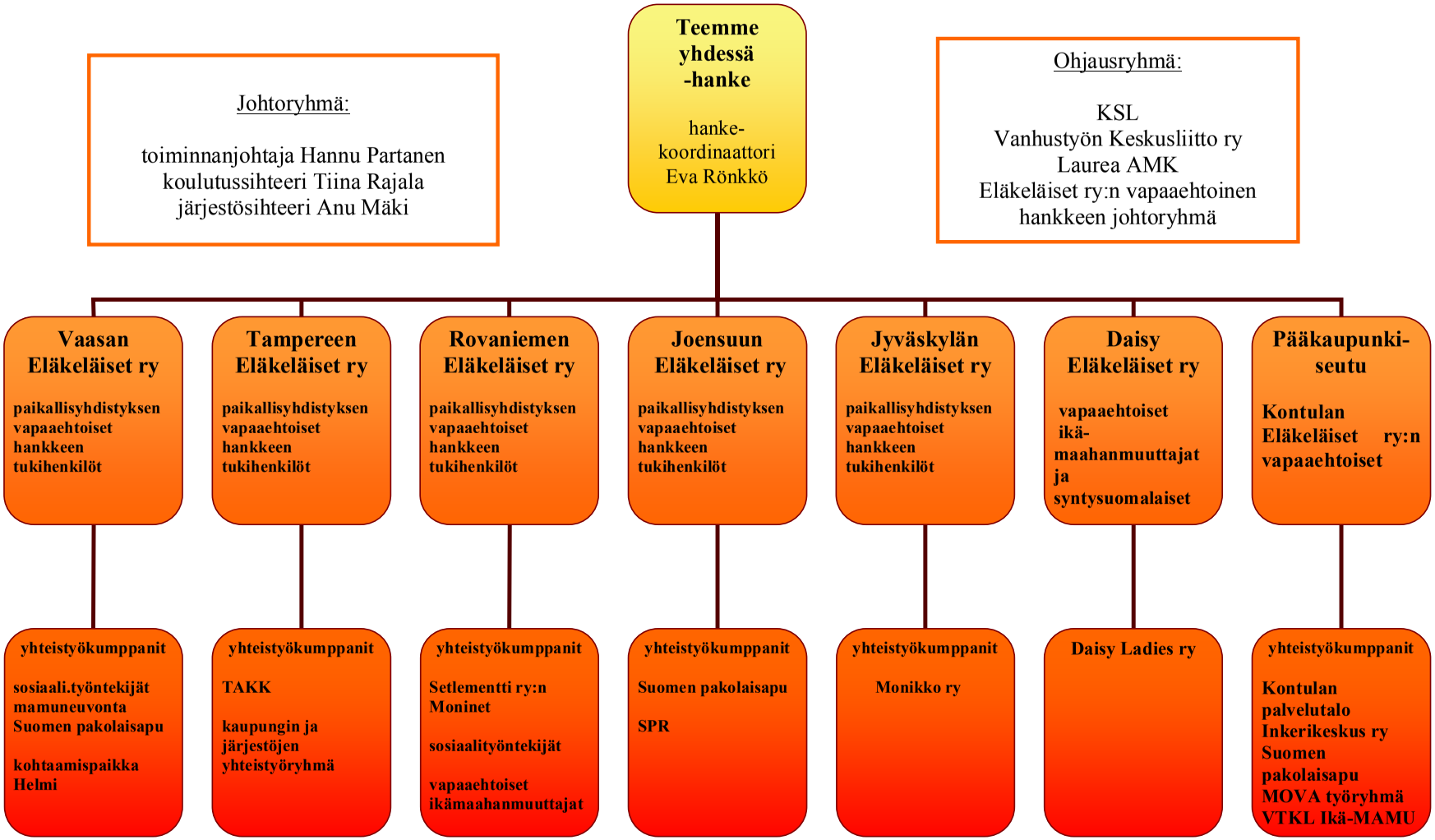

Liite 3

Eläkeläiset ry
Teemme yhdessä –hanke,
21.6.2011

Tukihenkilö paikallisyhdistykseen

Kutsumme teidän yhdistyksestä 3-4 henkilöä Teemme yhdessä –hankkeen tukihenkilökoulutukseen.

Teemme yhdessä -hankkeessa on tavoitteena tukea ikääntyneitä maahanmuuttajia järjestämällä paikallisyhdistysten kanssa yhteistoimintaa omalla alueella.

Yhdistyksen tukihenkilökoulutus

Kesto: n. 1,5 vuotta ja toteutetaan monimuotokoulutuksena, sisältäen 3 - 4 lähijaksoa ja välitehtävät. Ensimmäinen lähijakso järjestetään Kuntorannassa 7. – 9.11.2011

Tavoite:

Yhdistykselle

Kouluttaa yhdistyksille tukihenkilöitä, jotka osaavat luoda yhteistyömahdollisuuksia ja kehittämisen paikkoja omilla paikkakunnillaan. Tukihenkilökoulutuksessa paneudutaan oman ja muiden kulttuurien ymmärtämiseen, vuorovaikutustaitojen tutkailuun ja yhdistyksen toiminnan monipuolistamiseen sekä avoimuuden lisäämiseen.

Osallistujalle itselleen

Osallistujat saavat koulutuksessa monipuolisia käytännön taitoja, joilla luodaan hyvää ilmapiiriä, helpotetaan ihmisten kohtaamista omana itsenään ja ratkaistaan eteen tulevia ristiriitatilanteita myönteisessä hengessä. Tähän koulutukseen osallistuneilla on mahdollisuus toimia kanssakulkijoina ikääntyneille maahanmuuttajille sekä asiantuntijoina hankeen jälkeen tulevissa vastaavissa koulutuksissa. Osallistuminen edellyttää läsnäoloa kaikilla lähijaksoilla ja välitehtävissä. Koulutuksesta annetaan todistus.

Koulutus on monimuotokoulutusta, johon sisältyy 3 vai 4 lähijaksoa sekä välitehtävät, joissa samalta paikkakunnalta olevat ryhmät toteuttavat käytännössä valitsemaansa yhteistyö- tai kehittämishanketta. Välitehtävissä ryhmillä on käytössään Eläkeläiset ry:n henkilökunnan ja koulutuksen ohjaajien tuki.

Koulutuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia osallistavia ja toiminnallisia menetelmiä: ryhmätyöt, keskustelut, draamat, liikuntaleikit, tarinat ja omien kokemusten kautta oppiminen.

Kouluttajina toimivat Tiina Huhtala KSL:stä ja Eva Rönkkö Eläkeläiset ry:stä

Lisätietoa koulutuksesta voi kysyä ja Eva Rönköltä 040 501 3599

Koulutukseen voi ilmoittautua sähköpostitse eva.ronkko@elakelaiset.fi
tai puhelimitse 040 501 3599

Koulutus toteutetaan RAY hankeavustuksella ja osallistujille maksuton. Järjestö vastaa osallistujien matka, majoitus ja ruokakuluista.

Tervetuloa mukaan!

Tukihenkilökoulutuksessa kysyttyä:

Liite 4

Onnistumisen kokemuksia monikulttuurisessa toiminnassa

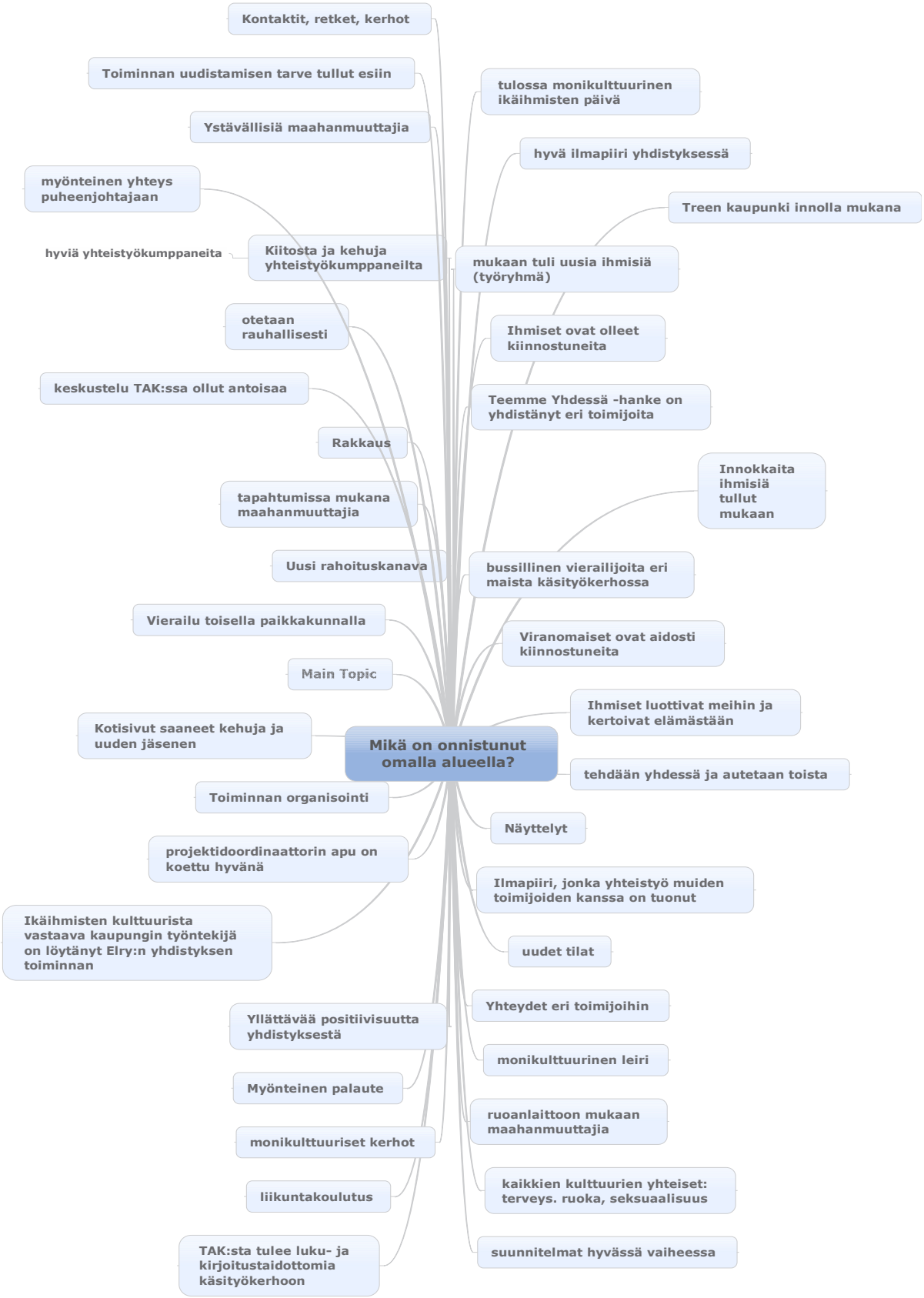

Liite 5

Tampereen Eläkeläiset ry
Eläkeläiset ry:n Teemme yhdessä -hanke
26.1.2012

Tulkaa mukaan järjestämään ikäihmisten kohtaamispäivää Hervannan vapaa-aikakeskuksessa

29.5.2012

klo 12.00 – 15.00

Kutsumme yhdistystänne mukaan järjestämään kanssamme monikulttuurista ikäihmisten päivää. Päivän teema on **"Oikeus arvokkaaseen ikääntymiseen**".

Tapahtuman tavoite on:

- tarjota ikäihmisille mielekästä tekemistä ja yhdessä olemista
- tarjota tamperelaisille yhdistyksille mahdollisuutta esitellä omaa toimintaansa
- tuoda esille ikääntyneiden maahanmuuttajien tarpeita ja tehdä heidät näkyväksi
- verkottaa alueen toimijoita – yhdistyksiä, kaupungin ikäpalveluista vastaavia ym.

Mikäli haluatte olla yhdessä kanssamme järjestämässä ikäihmisille toimintarikasta päivää, pyydämme teitä täyttämään alla olevan kyselyn:

1. Haluamme esittelypöydän tapahtumaan (järjestäjä tuo pöydät, liinat ja kyltit)

   Yhdistyksenne nimi _____

   _____

   Yhteystiedot

   _____

2. Onko mahdollisuus tuoda näytille etnisiä vaatteita kyllä ei

Liite 5, jatkoa

3. Meillä on esiintyviä ryhmiä (laulu, tanssi, runo, musiikki, piirileikkejä, muuta)

   Millainen ryhmä, esityksen kesto?

   _____

   _____

   _____

4. Haluamme myydä etnistä ruokaa

Pieniä tuotteita voi myydä omassa pöydässä. Kylmäsäilytystä vaativia tai lämmitettäviä tuotteita voi myydä kahvion puolella, kahviosta vastaavat Tampereen Eläkeläiset ry

   Mitä haluatte myydä, tarvitsetteko tilaa kahvion puolelta?

   _____

   _____

5. Meillä on yhteyksiä ikäihmisiin, joille voimme mainostaa tapahtumaa (sekä maahanmuuttajia että kantaväestöä)

   Kyllä Ei

6. Onko teillä joku idea, jonka haluaisitte toteuttaa tapahtumassa

   Esim. toiminnallinen tuokio, millainen?

   _____

   Käsityönäyttely, millainen?

   _____

   Taidenäyttely, montako taulua?

   _____

Tapahtumaan osallistuminen ei aiheuta teille kustannuksia.
(Hervantaan tulo omalla kustannuksella)

Kyselyn voi palauttaa sähköisesti eva.ronkko@elakelaiset.fi
Lisää tapahtumapäivästä voitte halutessanne kysyä Teemme yhdessä -hankekoordinaattorilta Eva Rönköltä 040 501 3599

Liite 6

kuva Raimo Vahtera, Vaasan Eläkeläiset ry

Kuka välittää vanhuksista?

Paneelikeskustelu kuntavaalien merkeissä **tiistaina 16.10. klo 14 pääkirjasto Metson** luentosali 2:ssa (Pirkankatu 2). Puhetta ikäihmisten palveluista, hoivasta ja huolenpidosta. Miten on ja miten pitäisi olla. Mukana myös uussuomalaisten näkökulma.

Paneelissa

- **Ulla-Leena Alppi**, kouluttaja, kirjailija
- **Hilma Tukmatsova**, uussuomalainen ikäihminen
- **Mahmoud Machaal**, sairaanhoitaja
- **Ilkka Järvelä**, ikäihmisten lautakunnan jäsen, eläkeläinen
- Tampereen kaupungin vanhuspalvelujen edustaja

Puheenjohtajana toimii kirjailija **Anneli Kanto.**

Lämpimästi tervetuloa kysymään, kommentoimaan ja keskustelemaan!

Tilaisuuden järjestää Tampereen Eläkeläiset ry

Vuodesta 1959 liikettä ja kulttuuria eläkeläisten parissa
Eläkeläiset ry Pensionärerna rf

Liite 7

ELÄKELÄISET RY:n TEEMME YHDESSÄ-HANKE
JA VAASAN ELÄKELÄISET RY JÄRJESTÄÄ

MONIKULTTUURISEN IKÄIHMISTEN ILEIRIN

2. – 3.3.2012

VARPIN SAARISTOTILALLA

Vesterö 1587, 66640 MAKSAMAA

Leiripaikkamme on kotoinen saaristotila Varppi. Se sijaitsee meren rannalla Maksamaan saaristossa
Leirillä virkistytään, tutustutaan Suomen kulttuurihistoriaan ja vietetään yhdessä mukavasti aikaa.
Omavastuu 20€

Lisätietoja ja ilmoittautumiset
Irmeli Mandell 0500 367 685 tai
Eva Rönkkö 040 5013599
eva.ronkko@elakelaiset.fi

Liite 8

TULEE MUKAAN

RETKELLE

HELINÄ RAUTAVAARA MUSEOON

tiistaina 10.1.2012

Mapuche – Chilen elävät juuret

Bussi lähtee linja-autoasemalta	8.30
Espoossa museoon pääsemme	11.00
Kontulan Eläkeläisten vieraaksi menemme	13.00
Paluu takaisin noin	15.00

Ota bussiin mukaan omat pikkuevväät
Kontulan Eläkeläiset tarjoavat keittolounaan, kahvia ja mukavaa yhdessäoloa!

Ilmoittautumiset ja lisätiedot
Ulla Kurka 0405290128 ja Martti Mäkinen 0500525580
Retken järjestää Teemme yhdessä -hankkeen Turun alueen toimijat

Liite 9

Rovaniemen Eläkeläiset ry
Eläkeläiset ry:n Teemme yhdessä -hanke

Tervetuloa ikäihmisten käsityökurssille!

Kurssipäivät:

maanantaisin
alkaen 20.2.2012
klo 11.00

Kurssipaikka:

Rovaniemen työväentalolla
Lapinkatu 2

Kurssi toimii opintokerhona.
Kerhovetäjä Airi Mantovaara-Puolakka

Kurssilla harjoittelemme neulahuovutusta ja kehittelemme hauskoja ideoita kevään myyjäisiin. Opintokerho hankkii materiaalit.
Heikompi kielitaito ei ole este kurssille osallistumiseksi.
Ota kaveri mukaan!

Olet lämpimästi tervetullut!

Lisätietoja: Airi Mantovaara-Puolakka 040 77 85914
Teemme yhdessä –hankkeen koordinaattori Eva Rönkkö 040 5013599
eva.ronkko@elakelaiset.fi

Iloilla ei ole ikää eikä kulttuurirajoja
Vapaa pääsy!
MONIKULTTUURINEN
ikäihmisten
iltapäivä
Tiistaina 29.5.klo 12-15
Hervannan vapaa-aikakeskuksessa
Lindforsinkatu5
iloa ja yhdessäoloa, ohjelmaa,
yhdistysten toiminnan esittelyä,
neuvontaa, kahvia ym.
TEEMME YHDESSÄ
TAMPEREEN ELÄKELÄISET RY

OHJELMA
• Vuoden 2011 pakolaisnainen Malalai Rahim puhuu
• Tampereen kaupungin tervehdys
• Ikäihmisten esityksiä, yhteislaulua, piirileikkiä
• Koe afganistanilainen kulttuuri moniaistillisessa teltassa
• Kokeile tasapainorataa, ota myös lapsenlapset mukaan
• Vanhusasiamies antaa neuvoja
• Kahviossa voit maistella makuja maailmalta
Omaa toimintaansa esittelevät:
• Tampereen Eläkeläiset ry
• Eläkeläiset ry:n Teemme yhdessä -hanke
• Monikko ry
• Yhdessä Selviytymisen Tuki ry
• Setlementti Naapuri ry/ Naistari kaupungin infopiste – kotitori Eva
• Maahanmuuttajien neuvonta-piste/ Alma-projekti/Tampereen kaupunki.
• Tampereen kaupunki, Kaakkois-Alvari
• SPR/Tampereen osasto
• Eesti klubi
• Tampereen Venäläinen klubi ry
• Nokian afgaani- ja NAI kulttuuriyhdistykset ry
• Suomi-Venäjä-Seuran Hervannan osasto
• Tampereen kaupungin kulttuuripalvelut
• Tampereen kaupungin liikuntatoimi
• Pakolaisapu ry

Teemme yhdessä -hanke: verkostoja ja uutta toimintaa

Rovaniemen Eläkeläiset ry:n ja hankkeen leiri leirikeskus Leirikarissa.

Teemme yhdessä -hanke oli Raha-automaattiyhdistyksen rahoittama ja Eläkeläiset ry:n toteuttama hanke vuosina 2011-2012. Sen tavoitteena oli luoda Yhdessä -pilottihankkeessa (2007–2009) kehitettyä monikulttuurista ikäihmisten toimintaa uusiin paikallisyhdistyksiin Pohjois-Karjalaan, Lappiin, Hämeeseen ja Pohjanmaalle. Hankkeessa järjestettiin leirejä ja kerhoja, vierailtiin ikämaahanmuuttajien yhdistyksissä sekä kutsuttiin uussuomalaisia mukaan paikallisyhdistysten juhliin ja tapahtumiin.

Hanke kehitti ikäihmisten omaehtoisen monikulttuurisen toiminnan tueksi tukihenkilökoulutuksen. Kahden vuoden aikana koulutettiin viideltä hankealueelta 15 henkeä Eläkeläiset ry:n yhdistyksiin monikulttuurisen toiminnan toteuttajiksi. Kolmessa paikallisyhdistyksessä perustettiin maahanmuuttajatyöryhmät. Monikulttuurinen toiminta hankealueilla saattoi eläkeläisjärjestön- sekä ikämaahanmuuttajien aktiiveja ja kunnan työntekijöitä yhteen ja auttoi paikallisten verkostojen syntymistä. Hanketyöstä saatuja tuloksia ja vaikutuksia tarkastellaan tässä raportissa kolmella tasolla: järjestön, paikallisyhdistyksien ja jäsenien henkilökohtaisella tasolla.

Tunnustusta järjestön ulkopuoleltakin

Hanke huomattiin järjestön ulkopuolellakin. SPR:n Savo-Karjalan piiri palkitsi Joensuun Eläkeläiset ry:n Ennakkoluuloton edelläkävijä -tunnustuksella SPR:n rasisminvastaisella viikolla maaliskuussa 2013. SPR:n piirin toiminnanjohtaja Heikki Koistinen ja monikulttuurisuustoiminnan kehittäjä Suvi Hirvonen luovuttivat palkinnon Joensuun Eläkeläisten puheenjohtajalle Ossi Haataiselle ja tuki- ja yhteyshenkilölle Timo Hiltuselle.